

Barns Behov I Centrum

Perspektiv på socialtjänstens utredningsarbete när barn
misstänks fara illa

Ann-Christin Cederborg

FoU-rapport 35:2006

FoU Centrum för Vård,
Omsorg och Socialt arbete

Kommunerna i Linköping, Kinda, Mjölby, Motala,
Ydre och Åtvidaberg samt Linköpings universitet

FoU-rapport 35:2006

Barns Behov I Centrum

Perspektiv på socialtjänstens utredningsarbete när barn
misstänks fara illa

Ann-Christin Cederborg

Institutionen för beteendevetenskap
Linköpings Universitet

FoU-centrum för vård och omsorg
Kommunerna i Linköping, Mjölby, Motala, Kinda, Ydre och Åtvidaberg
samt Linköpings universitet

ISSN 1651-0232

© författarna & FoU Centrum för vård, omsorg och socialt arbete, Linköpings kommun
Unitryck, Linköping, 2006, andra upplagan 2009

Förord

Det här projektet kom till då tidigare studier har visat att barn som misstänks fara illa inte i tillräcklig utsträckning har blivit lyssnade på, vare sig under eller efter utredning om deras utsatthet.

Linköpings kommun har haft ambitionen att utveckla sitt barnvårdsarbete till förmån för ett utökat barnperspektiv. Socialstyrelsens projekt Barns Behov i Centrum (BBIC) blev en delinsats i den utvecklingsprocessen, och detta projekt ett annat. Ambitionen i det här projektet har varit att framförallt höra med de aktuella barnen och föräldrarna hur de har uppfattat bemötandet mot dem. Tyvärr har det varit svårt att få fram ärenden där barn gett sitt samtycke till att bli intervjuade. Föräldrar däremot har haft större intresse av att uttrycka sin mening om socialtjänstens bemötande mot dem och även mot deras barn. De inblandade socialsekreterarna har också varit positiva till att bli intervjuade om sitt utredningsarbete och hur de har integrerat ambitionen att arbeta utifrån BBIC-materialets struktur och modeller i ärenden där barn misstänks fara illa.

Utan stort stöd från Yvonne Jacobsson hade studien inte varit möjlig att genomföra. Hon har med stort tålamod, engagemang och hög etik sett till att ärenden tagits fram till den här studien. Stort varmt TACK till Dig. Jag vill också rikta ett respektfullt TACK till Anders Grankvist som på ett ambitiöst sätt möjliggjort projektets genomförande.

En annan viktig bidragsgivare är Gisela Eckert som på ett inlevelsefullt sätt har intervjuat berörda personer i det här projektet. Genom sitt vänliga bemötande och öppna intervjuteknik har hon sett till att de intervjuade har berättat så fritt som möjligt om sina upplevelser. Du är värd all respekt för din insats. TACK.

Sist men inte minst vill jag tacka alla föräldrar, barn och socialsekreterare som bidragit med sina tankar och funderingar kring socialtjänstens arbete. Det är min förhoppning att era berättelser kommer att bidra till fortsatt utveckling av ambitionen att uppnå ett utökat barnperspektiv i socialtjänstens arbete.

Linköping mars 2006.

Ann-Christin Cederborg

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
TIDIGARE FORSKNING	5
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING FÖR DEN HÄR STUDIEN	11
GENOMFÖRANDET AV PROJEKTET	13
METOD	13
<i>DATA</i>	13
<i>ANALYS</i>	14
ETISKA ÖVERVÄGANDEN	17
RESULTAT	19
ÄRENDE 1	20
ÄRENDE 2	22
ÄRENDE 3	24
ÄRENDE 4	27
ÄRENDE 5	29
ÄRENDE 6	31
ÄRENDE 7	33
ÄRENDE 8	35
ÄRENDE 9	37
ÄRENDE 10	38
ÄRENDE 11	41
ÄRENDE 12	44
ÄRENDE 13	47
ÄRENDE 14	49
ÄRENDE 15	50
ÄRENDE 16	53
ÄRENDE 17	54
SAMMANFATTNING	57
SLUTSATSER	67
REFERENSER:	71

Inledning

Det framgår i svensk sociallagstiftning (SOL, och Lag om vård av unga, LVU) att Socialnämnden har skyldighet att verka för att barn och ungdomar växer upp under goda förhållanden. I Socialtjänstlagen regleras att Socialnämnden snabbt ska starta en utredning om det finns en misstanke om att barn far illa. Utsatthet kan exempelvis handla om att föräldrar saknar förståelse för barnets behov eller beteende. Föräldrar kan också ha en otillfredsställande relation till sitt barn. Brister i omhändertagandet kan också förorsakas av att föräldrarna har egna problem och lever under hög stress, är socialt isolerade, inte är stödjande eller har en egen historia av utsatthet (Erickson & Egeland, 1996). Barn kan också själva uppvisa ett oroväckande beteende, som kan medföra en fortsatt problematisk utveckling. Socialsekreterare kan dock inte vara säkra på att riskbeteenden eller riskmiljöer alltid leder till negativ utveckling, eller att barnets bästa är att separeras från sina föräldrar eller att bo kvar i hem som tycks brista i förmåga att tillgodose dess behov. Varje ärende är unikt och bör förstås utifrån sina unika utgångspunkter (Cederborg, 2005).

Kravet på socialtjänsten är att öka sitt barnperspektiv i utredningar om barns utsatthet. ”Om barnen själva kommer till tals kan kunskapen om vad barn behöver komma att ändras” (SOU 2000:77). Så långt det är möjligt ska barns vilja klarläggas, hänsyn ska tas till deras uppfattningar, även om socialtjänsten ska ta hänsyn till deras ålder och mognad när det gäller att följa deras önskemål. Barns rätt att uttrycka sin åsikt i utredningsarbetet innebär att socialtjänsten ska skaffa sig en bild av det enskilda barnet och dess behov utan att det pressas på synpunkter. Socialtjänsten ska noggrant försöka ta reda på hur barn upplever sin situation och vilka följder ett visst beslut kan få. Socialarbetare kan inte avgöra vad som är barnets bästa, om de inte tar reda på vem det enskilda barnet är och hur han eller hon ser på sin egen här- och nu- situation (Andersson, et al. 2001).

Att anta ett barnperspektiv är att försöka förstå hur världen ser ut för barn (Tiller, 1991). Vad barn ser, hör och upplever är deras verklighet (Andersson, et al, 2001). Lyssna på barn och höra med dem om vad de upplever som besvärligt samt vilken hjälp de behöver reducerar risken för maktmissbruk (Butler & Williamson, 1994). Det gäller också att förstå hur ett beslut eller en åtgärd kan uppfattas ur barnets synvinkel (Andersson, 1995).

Barnets bästa ska alltid utredas, dokumenteras och vägas in i den sammantagna bedömning som ligger till grund för socialtjänstens beslut om åtgärder (SOU 1997: 116). I svenskt lagstiftningsarbete har det föreslagits att analysen av barnets bästa ska delas upp i ett objektiva och ett subjektiva perspektiv. Det objektiva perspektivet ska innefatta vad man vet om barn genom forskning och erfarenhet, medan det subjektiva perspektivet ska spegla barnets egen uppfattning (SOU 1997:116 s. 134). Begreppet 'barnets bästa' är dock relativt och öppnar upp möjligheten för flera olika tolkningar. Oklarheter om vad som ska bedömas och vem som har kompetens att tolka deras situation när barnets bästa ska avgöras kan medföra att barn får olika förutsättningar när det ska avgöras vad som är bäst för dem.

Socialstyrelsen har i sitt projekt "Barns Behov i Centrum" (BBIC) haft ambitionen att ta fram kriterier för vad som bör utredas när barn misstänks fara illa. I Socialstyrelsens förslag om hur utredningar bör gå till framkommer att barns utsatthet bör förstås utifrån barnets sammanhang, i relation till sin familj, närmaste omgivning och den kultur det växer upp i. Barnets individuella behov ska beskrivas utifrån sju behovsområden. Här sägs att "en helhetsbedömning kan berätta om barnets eventuella behov av insatser" (Socialstyrelsens studiematerial). Även om de uppsatta kriterierna skapar förutsättningar för likvärdiga bedömningsgrunder så kvarstår fortfarande möjligheten för relativa tolkningar av vad som kommer att förstås som det bästa för barnet. Det beror

delvis på oklarheter kring vilka kriterier som förorsakar vilka problem samt att barn kan reagera olika på samma typ av utsatthet. Framförallt går det inte att komma ifrån, att bedömningen av vad som är bäst för barn är en fråga om mer eller mindre grundade värderingar och subjektiva uppfattningar om vad utsatthet innebär och hur goda uppväxtförhållanden ska förstås.

Utredningsarbetet kring utsatta barn är komplicerat på flera olika sätt. När fakta samlas in gäller det exempelvis att socialsekreterare inser att ”berättelser” är subjektiva och utgår från informantens perspektiv och från de förutsättningar som gavs för återgivningen. För att information ska bli så korrekt som möjligt gäller det dessutom att socialsekreterare undviker att påverka berättelsens utformning. Ju mer styrande ju större är risken för att berättelsen blir en bekräftelse på socialsekreterarens hypotes (Cederborg, 2005). De perspektiv som kommer fram om barnets situation kan också vara överlappande och motstridiga. Socialsekreteraren kan komma att ta fasta på vissa åsikter och välja bort andra (Aronsson, 2001). Den version som socialsekreteraren accepterar före en annan kan kopplas till hans eller hennes föreställningar, värderingar, kognitiva stil och motivation att förklara verkligheten (King & Piper, 1990). Utredarens kunskap om barnets utveckling, behov, personlighet och läggning, samt förmåga att analysera barnets utvecklingspotential i förhållande till könsaspekter, etnisk tillhörighet, och möjligheter att erbjudas stöd från exempelvis hemmet och skolan kan också vara avgörande för hur barnet kommer att bli förstått. Det här innebär att oavsett om bedömningskriterier anges kan utredningar innehålla ett glapp mellan det som sagts, den information som samlats in och den tolkning som görs.

Det är ingen tvekan om att bedömningen av barnets bästa i ärenden med utsatta barn kräver avancerade analyser både när det gäller att identifiera allvaret i ärenden, och att förstå vem och vad som förorsakar utsattheten, och även när det gäller att tänka ut lämpliga interventioner för att förbättra barnets situation.

Tidigare forskning

Socialtjänsten ska klarlägga vad som är det bästa för barn som befinner sig i utsatta situationer. Många av barnen lever under oacceptabla levnadsförhållanden och deras framtida möjligheter att utvecklas som fungerande samhällsmedborgare kan vara hotad på grund av detta. Tyvärr har tidigare forskning visat att det förekommer brister i socialtjänstens utredningsarbete med dessa barn. Forskare har visat på behovet av att lagstiftarnas barnperspektiv kräver ett tydliggörande för att det ska kunna förverkligas i utredningar där barn misstänks fara illa (Sundell & Egelund, 2000). Samma forskare har också visat att i svensk såväl som internationell socialvård kan det finnas stora skillnader inom ett och samma land om vilka beslut som ska fattas.

Den svenska forskningen om psykosocialt utsatta barn bygger ofta på uppgifter från sociala akter och från olika register (exempelvis Andersson, 1995; Börjesson & Håkansson, 1990; Claezon, 1987; Hollander, 1985; 1998; Vinnerljung, 1989; 1996; Wåhlander, 1995). Studierna visar att utredningar om barns utsatthet innehåller få uppgifter om barnen och deras livssituationer. Ofta framkommer det inte heller om barnet är delaktigt eller ens medveten om den process som förs om dess utsatthet. De enskilda relationerna inom familjerna är också beskrivet på ett begränsat sätt. Fokus, i samband med utredningar och åtgärder, tenderar istället att hamna på vuxnas bekymmersamma sociala situation. Barn synliggörs alldeles för sällan i socialtjänstens utredningar om deras utsatthet (Mattsson, 2002). Beslutsargumentering i utredningar byggs också upp utifrån en förenklad förklaringsmodell. Barnets problem ses som en del av en föräldrakonstruktion (Egelund, 1997). Socialstyrelsen har noterat att (Barnet i rättsprocessen, SOS-rapport 1995:21) när Socialnämnden har ansökt

vid länsrätten om att få omhändertata barn och ungdomar på grund av brister i hemmiljön, så har barnet inte det största utrymmet i Socialnämndens skriftliga underlag. Beskrivningar kommer i huvudsak från andra professionella.

Forskning kring utsatta barn har ofta definierats utifrån specifika grupper och deras problem. Dessa kategoriseringsstudier lyfter oftast inte fram det unika barnets sätt att skapa mening i tillvaron. Exempel på sådana studier handlar om risk- och skyddsfaktorer som utgår från observerbara kännetecken på vad som kan vara orsak till och skyddande för att ett visst problematiskt beteende utvecklas. Sådana studier försöker hitta mätbara långsiktiga konsekvenser av barndomsförhållanden. Dessa konsekvenser är det inte alltid möjligt att statistiskt säkerhetsställa. Här talas om misshandlade barn, utagerande barn, barn vars familjer har svikit genom utslagning eller flykt, fosterbarn, adopterade barn liksom barn i flyktingläger. Forskning utifrån detta perspektiv har fokuserat på vissa fakta och bortsett från andra. Riskfaktorer och utfall av dem är ospecifika, eftersom olika risker kan ge samma utfall. Olika utfall kan också bero på samma riskfaktor. Det är därför svårt att säga vad som är riskmiljöer för barn, eftersom riskstudier kan ge svar på det genomsnittliga utfallet men inte nödvändigtvis svar på det individuella fallet. Skyddande faktorer för barn är exempelvis social kompetens, framgång i skolan eller graden av möjlighet att styra över sitt eget liv. När socialsekreterare upptäcker enskilda riskfaktorer gäller det att försöka finna vilka skyddande faktorer som kan tjäna som kompenserande faktorer för barnet (Lagerberg & Sundelin, 2000). Problemet är att det inte räcker med att en eller ett par riskfaktorer är uppfyllda för det kan behövas många för att övertygande kunna uttala något om risk. Dessutom är det en mängd skyddsfaktorer som kan motverka en ogynnsam utveckling för ett barn (Stattin & Magnusson, 1996).

Kunskaper om barns utveckling är också varit ett centralt forskningsfält. Forskningen bygger på tankar om att barndomen ska vara en förberedelse inför ett välanpassat vuxenliv (Dencik, 1989) och resultat visar att barn är mer kompetenta än vi tidigare anat (Bruner & Haste, 1987) och att deras omgivning blir avgörande för hur de kommer att förstå och hantera sin tillvaro (exempelvis Bruner, 1986; 1990; 1996). Den utvecklingspsykologiska ansatsen har dock kritiserats för att den beskriver barns utvecklingsbehov utifrån generella allmängiltiga utvecklingsstadier, baserade på teoretiska och epistemologiska modeller. Forskningsresultat från denna ansats bygger på kulturella, framförallt västerländska, antaganden om barn, föräldrar och barndomens betydelse (Burman, 1994).

Utifrån ett socialantropologiskt perspektiv konstateras att barns mognad i och för sig kan kopplas till deras biologiska utveckling, men hur omogenheten förstås och görs meningsfull måste analyseras utifrån kulturella aspekter (La Fontaine, 1979; Andersson, et al, 2001). Vad som tolkas som en rimlig mognadsprocess och vad som är riskfulla miljöer skiljer sig åt både mellan kulturer, sociala grupper och olika tidsepoker. Barn anses vara betydelsefulla medaktörer i samspel med vuxna och inte passiva mottagare av vuxnas bemötande i väntan på att de ska bli vuxna. Både barn och vuxna är beroende av varandra på olika sätt. Barn förstås som en egen social kategori i förhållande till vuxna. De inverkar på vuxnas liv och är delaktiga i utformandet av det sociala livet. Därmed kan inte utsatthet förklaras universellt, utan förståelsen av barn och deras livssituation ska kopplas samman med deras sociala och kulturella sammanhang. Dessutom anses barn skapa sina egna föreställningar kring vad de upplever (Norman, 1996), och det är inte självklart att det går att förutsäga vad det individuella barnet upplever och tänker om sina erfarenheter i livet. Det finns nationella och internationella studier där utsatta barns tankar, känslor, och beskrivningar om sin verklighet som omhändertagna blir belysta både av

socialsekreterare, barnen själva eller andra vuxna i deras närhet (exempelvis Andersson, 1991; 1995; 1998; 1999; Butler & Williamson, 1994; Cederborg & Karlsson, 2001; Cleaver, et al, 1999; Farmer & Owen, 1995; Hessle, 1998; Levins, 1997; Pringle & Harder, 1999). Studierna har olika utgångspunkter men de visar att barn som bedömts fara illa i sina hemmiljöer sällan är medaktörer i socialtjänstens aktiviteter med dem. Detta trots att forskare lyft fram nödvändigheten av att respektera barnet som subjekt, medaktör och som viktig informationskälla när dennes verklighet ska förstås (James & Prout, 1990; Qvortrop m. fl., 1994). När socialsekreterare inte låter barn berätta om sina upplevelser och önskemål, och alltför mycket styrs av föräldrars, släktingars, och andra professionellas uppfattningar, kan det finnas en risk att socialtjänstens beslut om åtgärder grundar sig på vuxnas uppfattningar om barnens utsatthet snarare än utifrån deras egna utgångspunkter (Cederborg, 2005).

Kravet på att lyfta fram barnets egen beskrivning bör bli tydligare i socialvårdens arbete. Om det kravet inte blir tydligare kan det bli svårt att avgöra om det är vuxna som tolkat barnets behov eller om det är barnets egna utsagor som beskrivningar utgår ifrån (Hollander, 1998). Får inte barn tillfälle att berätta finns det dessutom en risk för att de inte känner sig hjälpta av socialtjänstens insatser (Cederborg, 2000)

Intresset för barn som sakkunniga informatörer har dock vuxit allt mer. Det visar exempelvis svenska studier som haft ett relationsorienterat, psykodynamiskt perspektiv. Resultat visar på vikten av att fosterbarn behåller kontakten med sina biologiska föräldrar under placeringstiden för att underlätta barnets identitetsutveckling (Börjesson & Håkansson, 1990; Cederström, 1990; Hessle, 1988). Andersson (1995) som studerat barns erfarenhet av tvångsomhändertagande lyfter också fram de biologiska föräldrarnas betydelse när barnen tagits omhand av samhället. De biologiska mödrarna kunde känna sig

ensamma och mer hjälpsökande än vad barnhälsovården och socialtjänsten tycktes ha uppfattat. Även hon kommer fram till att omhändertagna barn bör behålla kontakten med sina föräldrar och andra personer som är viktiga för dem under den tid de är under samhällsvård. Dessutom bör barn få möjligheten att etablera positiva relationer till sina familjehemsföräldrar för att anpassningen i den nya miljön ska bli så bra som möjligt. De placerade barnen tycktes dock trivas i sina familjehem och ville bo kvar där (Andersson, 1998).

Genom att följa ungdomar som varit tvångsplacerade på Råby har Levin (1998) kartlagt hur ungdomarna uppfattade placeringen och hur de klarat sig efter utskrivning. Ungdomarna berättade att de uppskattat placeringen för att den bidragit till att de skyddats från ogynnsamma och ogästvänliga miljöer. Ungdomarna identifierade också negativa aspekter som har bidragit till anpassningssvårigheter efter placeringstiden.

Ett forskningsprojekt som har påverkat förståelsen för det här projektet är ett resultat från intervjuer med 20 barn/ungdomar som har omhändertagits för samhällsvård på grund av brister i hemmiljön. Studien utfördes i en medelstor svensk stad och syftade till att få fram barnens beskrivningar av hur socialsekreterare bevakat deras perspektiv under utredningstiden. Barn berättade exempelvis att de var i en mycket utsatt och sårbar livssituation när socialtjänsten utredde eventuella omhändertaganden. De flesta uppfattade inte att någon hade lyssnat på dem i någon större utsträckning, vare sig under utredningstiden eller när de var placerade. Det här är bekymmersamt eftersom just dessa samhällsåtgärder syftar till att bevaka deras bästa. Resultaten tyder på att barn kan komma att uppfatta ett förstärkt utanförskap i en så genomgripande åtgärdsprocess som ett omhändertagande enligt LVU kan medföra (Cederborg & Karlsson, 2001).

Det saknas svensk forskning kring hur socialtjänstens arbete med misstänkt utsatta barn kan effektiviseras och hur barns perspektiv kan förstärkas. Vi behöver veta mer om hur barns perspektiv kan tas till vara på ett betryggande sätt eftersom de är måltavla för samhällsinsatser som ska bevaka att deras bästa blir tillgodosett. Implementeringen av BBIC-modellen är ett sätt att tydliggöra att fokus i utredningar om barns utsatthet ska vara på dem. Frågan är dock hur den ambitionen har förverkligats. Det här projektet inkluderar både barnens, föräldrarnas och socialsekreterarnas berättelser av utredningsprocesser där BBIC-modellen har använts. Deras svar ger en utökad förståelse för hur socialtjänsten hanterar och de integrerar ambitionen om ett ökat barnperspektiv, där barn förväntas vara mer i fokus i utredningsarbetet jämfört med hur det var innan modellen började användas.

Syfte och frågeställning för den här studien

Sociala förvaltningen i Linköpings kommun har sedan 1999, tillsammans med 6 andra kommuner i Sverige, aktivt medverkat i Socialstyrelsens initierade projekt att förbättra det sociala barnvårdsarbetet. Initiativet berodde på att det hade riktats stark kritik mot såväl handläggning, dokumentation och uppföljning av barnvårdsarbete. Ambitionen med BBIC-projektet var att stärka barnperspektivet i allt socialt barnvårdsarbete. Det innebär att sätta barnet mer i fokus i utredningsprocessen, i utförandet av olika insatser men också i uppföljningsarbetet av insatta åtgärder. Alla barnvårdsärenden i Linköpings kommun utreds och följs upp utifrån de riktlinjer som anges i Socialstyrelsens BBIC-modell. Utredningens omfattning kan dock variera beroende på ärendets unika förutsättningar.

För att öka förståelsen för hur införandet av BBIC-modellen har uppfattats av berörda var det övergripande syftet med det här projektet att ge misstänkt utsatta barn, deras föräldrar och socialsekreterare en möjlighet att ge uttryck för sina tankar och erfarenheter. För att förstå vilka betydelser och innebörder de tillskriver sitt deltagande har forskningsprojektet varit inriktat på att belysa hur och vad barn och föräldrar lyfter fram för aspekter på bemötandet. Intervjuerna med socialsekreterare hade ambitionen att öka förståelsen för hur de uppfattat BBIC som arbetsmodell i förhållande till kravet att öka sitt barnperspektiv i utredningsarbetet.

Mer specifikt handlar projektet om:

- Hur uppfattar barn, föräldrar och socialsekreterare att barnets perspektiv tagits tillvara i utredningsprocessen?
- Vad lyfter socialsekreterare fram som betydelsefulla aspekter i arbetet med BBIC-materialet?

Genomförandet av projektet

Genomförandet har skett i nära samarbete med ansvariga för införandet av BBIC i Linköpings kommun. Administrativt ansvarig för införandet av modellen var utvecklingsledare Anders Granqvist och socialsekreterare Yvonne Jacobsson. Projektledaren för forskningsarbetet var Ann-Christin Cederborg vid Institutionen för beteendevetenskap vid Linköpings universitet och intervjuerna gjordes av universitetslektor Gisela Eckert vid samma institution. FOU- enheten vid Linköpings kommun har finansierat forskningsprojektet.

Metod

Studien har huvudsakligen en kvalitativ ansats och därmed har inte systematiska urval av informanter gjorts. Vilka ärenden som har kommit att ingå i projektet har varit beroende av vilka som utretts och tackat ja till förfrågan om deltagande. De barn och föräldrar som tillfrågats utreddes enligt Socialtjänstlagen för att de misstänks fara illa i sina hemmiljöer och/eller för oroväckande eget beteende. De socialsekreterare som utrett de barn och familjer som tackat ja till intervjuer tillfrågades också om deltagande. Intervjuerna utgick ifrån öppna inviterande frågor (se bilaga 1) för att undvika påverkan på informanternas återgivning.

Data

Intervjuerna för studien har gjorts med de aktuella barnen, deras föräldrar och utredande socialsekreterare. Alla utredningsenheter uppmanades att skicka alla sina utredningar som utretts enligt BBIC-modellen och där beslut om åtgärd fanns till Yvonne Jacobsson. I samråd med handläggande socialsekreterare avgjordes vilka ärenden som inte var lämpliga att inkludera. Exkludering berodde exempelvis på om tolk skulle behöva användas, om barnet eller föräldrarna hade psykiska problem, om ärendet inkluderade känsliga personuppgifter eller om det rörde sig om barn som nyligen placerats och var i

en akut kris. Dessa ärenden var totalt 8 stycken. När familjer sagt ja till att forskaren fick höra av sig skickades ett informationsbrev till föräldrarna och ett till barnet ifråga. Av alla de familjer Yvonne Jacobsson tillfrågade om deltagande och /eller vidare information om projektet av Gisela Eckert var det ingen som tackade nej. En familj tackade nej till deltagande efter att Gisela Eckert kontaktat dem. Datainsamlingsperioden var under åren 2002 och 2003.

Analys

Analysen av data hade en kvalitativ ansats och den skulle ge en fördjupad insikt om de unika informanternas erfarenheter snarare än att hitta generaliserbara fakta. Arbetssättet innebar att induktivt söka och förstå hur de olika informanterna uppfattat barnens delaktighet. Det gällde att hitta det tematiska innehållet i beskrivningarna. I analysprocessen ingick att söka likheter och olikheter i socialsekreterarnas, barnens och föräldrarnas beskrivningar (se exempelvis Cederborg & Karlsson, 2001; Riessman, 1993; Holstein & Gubrium, 1995; Hyden, 1997). De fenomen som hittades formulerades till mer övergripande kategorier och teman med syfte att avtäckta mönster snarare än orsakssamband. Deskriptiva beskrivningar av barnens bakgrundsdata som kön, ålder, och anledning till utredning togs också fram.

All tolkningsverksamhet startade i samband med genomgången av inspelningarna och fortsatte sedan genom de olika faserna i arbetet, vid bearbetningen, analysen och skrivprocessen (Kvale, 1990).

Det som berättades sågs som en slags narrativ sanning. Det innebär att berättelserna förstods som skapade i ett visst sammanhang utifrån vissa förutsättningar och att de beskrev något om berättarens perspektiv på sin ”sanning” snarare än något om den historiska sanningen (Spence, 1982).

De intervjuades berättelser har också blivit förstådda utifrån att de kommit till i samspel med forskaren. Det innebär att intervjuaren kan ha påverkat informanten till att ge ett visst svar och därmed blivit delaktig i konstruktionen av berättelsen (se exempelvis Hydén, 1997; Holstein & Gubrium, 1997). Å andra sidan har forskaren kunskap och erfarenhet av hur man ska undvika att styra berättaren och strävade mot ett lyssnade förhållningssätt som skulle reducerar risken för att svaren hade sitt ursprung från ledande eller styrande frågor.

Berättelserna kan också ha påverkats av vad informanterna minns av olika händelseförlopp men även av att de berättar i "backspegeln" ljus, d.v.s. att de konstruerar sina uppfattningar i efterhand och väljer vad de vill avslöja och vilken bild de vill förmedla. Berättelserna är därmed inte objektiva fakta utan personligt formade i ett specifikt historiskt, kulturellt och socialt sammanhang. Det är förutsättningar som både tillhandahåller och begränsar vilka berättelser som är möjliga att återge (Bruner, 1986).

Etiska överväganden

Ett sådant här projekt är etiskt mycket känsligt för socialtjänstens personal, politiker, föräldrar och barnen själva. Det kunde komma fram information som inte alltid var positiv för dem det berörde. Nackdelarna ställdes mot fördelarna. Socialtjänsten är i stort behov av att utveckla metoder för att kunna efterleva Socialtjänstlagens och Socialstyrelsens intentioner om ett utvidgat barnperspektiv i utredningsarbete om barns utsatthet.

I det här projektet har sekretessbestämmelser reglerade i lagar och förordningar och etiska principer om information, samtycke, konfidentialitet och nyttjande varit utgångspunkter för upplägget och hanteringen av forskningsprojektet. Eftersom sekretesslagens bestämmelser innebär att forskaren inte kan informera om projektet förrän de inblandade gett sitt godkännande till att diskutera medverkan, kontaktade först socialsekreterare Yvonne Jacobsson de aktuella barnen och deras föräldrar om det pågående forskningsprojektet. När de gett sitt godkännande till att bli kontaktade fick forskarna information om deras namn och telefonnummer. Familjerna fick också en skriftlig information om studiens syfte och upplägg när de gått med på att forskaren hörde av sig om eventuellt deltagande. När forskaren tog kontakt med familjen gavs muntlig information om projektet samt att de när som helst kunde avbryta deltagandet. De garanterades att insamlat material endast skulle användas för forskningsändamål och att deras identitet inte skulle röjas. De tillfrågade skulle därefter ge sitt godkännande att ingå i projektet. Alla personuppgifter som framkom i datamaterialet har avkodats för att ingen medverkande eller omnämnd person ska känna igen sig. För att ytterligare förstärka anonymiseringen sammanfogas inte alltid familjemedlem med rätt ärendehandläggare i redovisningen. Personliga uppgifter som inte har varit av betydelse för svaret på studiens frågeställningar har inte tagits med i redovisningen. Anonymiseringen ska inte påverka de poänger som lyfts fram i rapporten.

Resultat

Totalt kom 17 ärenden att ingå i studien. Dessa ärenden handlade i 14 fall om utredningar på grund av misstanke om bristande hemförhållanden och i tre fall på grund av att barnets eget beteende var destruktivt. I vissa ärenden kunde båda aspekterna på riskfaktorer för barnet finnas med.

I tabell 1 redovisas kön och åldrar på barnen det år intervjun genomfördes.

Tabell 1. Barnens kön och ålder

Ärende	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Ålder	13	14	15	14	18	18	13	12	8	6	14	13	5	17	12	14	18
Pojke			1				1					1		1			
Flicka	1	1		1	1	1		1	1	1	1		1		1	1	1

Det var flest ärenden med flickor, totalt 13 stycken. Pojkarna var fyra stycken. Barnen var i varierande åldrar mellan 5 och 18 år med en genomsnittsålder på 13,2 år.

Totalt genomfördes 43 intervjuer (se tabell 2). Det blev mestadels föräldrar som kom att ge uttryck för barnens perspektiv. Totalt intervjuades nio mödrar och tio fäder. I tre ärenden blev båda föräldrarna intervjuade. Samtliga barn inviterades till att delta men endast fem deltog och de flesta av dem valde således att inte komma till intervjun. När barn inte kom försökte forskaren kontakta dem vid upprepade tillfällen för att försöka få dem att delta. Föräldrar och familjehemsföräldrar gav då uttryck för att barnen inte orkade prata eller inte ville delta som orsak till att de uteblev. I samtliga fall har socialsekreterare berättat om sina synpunkter på de frågor som ställdes.

Tabell 2 antalet intervjuer i respektive ärende.

Ärende	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Moder			1		1		1		1	1		1	1		1		1
Fader	1	1		1	1			1		1	1		1	1		1	
Barn			1			1		1			1				1		
Socialsekreterare	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	3	2	3	2	2	3	2	3	3	2	3	2	3	2	2

Nedan görs först en kort sammanfattning av vad som framkom i berättelserna från respektive person och ärende, därefter följer en sammanfattande tematisering av resultaten och slutsatser av studien.

Ärende 1

I det här ärendet fanns tidigare omhändertagande utifrån brister i hemmet, och frågan för utredningen var om hemflyttning kunde ske. Efter utredningen flyttade flickan hem och psykosociala stödinsatser sattes in tio timmar per vecka.

Pappan

Pappan berättade att familjen hade tagit kontakt med de sociala myndigheterna när de flyttade till kommunen för att få hjälp med anskaffande av lämplig skola och bostad. Flickan var åtta år när detta hände och under de år han haft kontakt med Socialförvaltningen har han haft kontakt med mellan åtta och nio olika socialsekreterare som inte känt till ”familjens historia” när de mötts för första gången. Han har därför fått upprepa den varje gång han träffat en ny socialsekreterare. Fram till han mötte den sista socialsekreteraren ansåg han sig inte ha fått tillfredställande stöd av förvaltningen. Han var framförallt missnöjd med det bemötande han tidigare erfarit.

Han tyckte att socialsekreterare använt sig av ”fula knep” för att misskreditera honom. Den som tidigare ansvarade för utredningen bedömde endast hans beteende och tog inte hänsyn till flickans synpunkter. Däremot fick den senaste handläggaren många positiva omdömen. Hon beskrevs exempelvis som vettig, ödmjuk och empatisk. Den senaste utredningen hade underlättats av att hon lyssnat både på honom själv och på dottern som inte tidigare fått uttala sig. Hon hade fått berätta om sina upplevelser och det hon sa blev respekterat. Generellt var han skeptiskt inställd till handläggare. De kunde sakna empatisk förmåga för

familjers ”helvete”. Det var ett problem att slumpen avgjorde om en klient fick en bra eller dålig socialsekreterare.

När han beskrev hur han önskade att en utredning skulle gå till uttryckte han med tydlighet att barn alltid ska bli lyssnade på och hänsyn ska tas till deras vilja oavsett barnets ålder. Utredare skulle inte hålla på med en massa ”rut-tester” och leksaker för att få fram vad barnen tycker. Socialtjänsten skulle också hjälpa föräldrarna och även lyssna på dem.

Den ”nya” socialsekreteraren

Anledningen till utredningen var att dottern ville flytta hem till pappan igen. Innan dess hade pappan sökt kontakt flera gånger då han hade ett behov av att prata ”av sig”. När utredningen gjordes fanns redan mycket ”akt information” sedan tidigare. Utredningen utgick från BBIC-modellen. Först träffade hon pappan sedan pappan och dottern tillsammans. Hon träffade också flickan ensam men oftast var träffarna med flickan när pappan var närvarande. Hon tog också flickan med på promenader när hon ville prata med henne. Socialsekreteraren antecknade inte under samtalet och spelade inte heller in samtalet på band. Direkt efter samtalet skrev hon in i journalen det som sagts. Dokumentationen blev mer som ett sammandrag.

Socialsekreteraren var väl medveten om att pappan på grund av det som hänt tidigare inte hade en positiv inställning till socialtjänstens arbete men hon försökte ändå ha en rak kommunikation med honom vilket hade underlättat deras samarbete. Hon hade till och med kunnat ställa krav på pappan för att få honom att underlätta flickans hemkomst.

Hon tyckte inte det nya förfaringssättet med BBIC-mallen skiljer sig från tidigare arbetssätt förutom att materialet var mycket större. Materialet beskrevs

som gediget och med en bra struktur. Utredningsarbetet hade blivit lättare att dokumentera. Det hade också blivit lättare att förklara för föräldrarna vad som ska göras under utredningen och även att motivera dem till deltagande. Det negativa med modellen var att arbetet tog längre tid och hon kände en stress över att tiden inte räckte till för att göra en tillfredställande insats. Hon kände sig fortfarande ovan vid modellen, exempelvis kring frågan om vad som ska skrivas under respektive rubrik. Mycket av informationen samlades in utifrån frågeställningar i materialet. Hon hade därför tagit fram egna mer öppna frågor för att informanterna skulle få berätta mer fritt om sina erfarenheter och synpunkter. Hon önskade det fanns mer tid för varje utredning när BBIC-modellen användas. Den ökade tiden skulle användas till att förklara för föräldrarna hur BBIC materialet är upplagt och hur arbetet skulle gå till men också för att få möjlighet att träffa de inblandade fler gånger.

Ärende 2

Anledningen till utredningen var misstanke om brister i hemmiljön. Åtgärder blev frivillig stödverksamhet tio timmar i veckan.

Pappan

Han berättade att familjen hade haft kontakt med Socialförvaltningen under en längre tid innan den senaste utredningen startade. Det var skolan som hade kontaktat Socialförvaltningen. Handläggaren hörde då av sig till familjen och han, tillsammans med barnen, blev kallad till ett första samtal för cirka ett och halvt år sedan. Under utredningen hade familjen möten med socialsekreteraren någon gång i månaden och efter beslut om stödinsatser hade socialsekreteraren endast ett uppföljningssamtal. Under det senaste halvåret hade de inte haft någon direkt kontakt.

Under den här utredningen var han nöjd med det bemötande han fått. Kontakten

hade varit saklig och respektfull. Han hade känt ett förtroende för socialsekreteraren och de har kunnat diskutera även känsliga frågor. Dottern hade dock varit bekymrad över att det hon sagt skrivits in i journalen. Dessutom tyckte hon att det som skrivits var felaktigt. Trots att man hade lyssnat på honom hade han känt sig maktlös i förhållande till Socialförvaltningen. Han önskade att utredningstiden skulle kortas.

Socialsekreteraren

Familjen var känd sedan tidigare på Socialförvaltningen. Vid tidpunkten för anmälan var hemsituationen ohållbar och flickan placerades i jourhem. Kontaktperson fanns sedan tidigare och hon var också tillgänglig under utredningstiden. Socialsekreteraren samtalade mestadels med familjemedlemmarna, skolpersonal och andra på Socialförvaltningen. Flickan samtalade hon med när hon skjutsade henne till jourhemmet och i telefon när hon vistades där. Det har varit svårt att hitta tider för samtal som passat de inblandade och det är en förklaring till att utredningen har dragit ut på tiden. En försvårande faktor i den här utredningen var att dottern framförde olika ”klagomål” men tog tillbaka dem senare. Eftersom flickan ändrade sin berättelse var det svårt att få en bild av vad hon verkligen ville och vad hon hade för skäl till sina klagomål.

Socialsekreteraren tyckte att det generellt sett var lättare att tro på lite äldre barn. De ansågs ha bättre förutsättningar att framföra sina åsikter. Å andra sidan kunde det vara svårt att övertyga äldre barn då de har egna värderingar och uppfattningar som de anser är de enda rätta. I det här ärendet var det svårt för socialsekreteraren att ”få grepp om dotterns perspektiv” vilket kan vara förklaringen till att hon i samtalen med flickan ifrågasatte hennes berättelse.

Socialsekreteraren använde inte sig så mycket av BBIC-materialet när hon utredde ärendet. Hon önskade att hon kunnat träffa pappan mer enskilt i hemmet för att få en bättre förståelse för hur familjen hade det hemma. Utredningen underlättades av att familjen var känd sedan tidigare och beslut om åtgärder gick att fatta ganska snabbt.

Hon menar att det inte är någon tvekan om att BBIC-modellen kan vara en fungerande arbetsmetod men det saknas rekommendationer om hur de ska samtala med barn. Flera socialsekreterare kände sig ovana i bemötande tekniker. På förvaltningen diskuterades hur samtal med barn skulle gå till, men det hade inte lett till några rekommendationer.

Ärende 3

Anledningen till utredningen var misstanke om brister i hemmiljön. Åtgärden blev stöd fem-tio timmar vecka.

Pojken

Pojken beskrev sig själv som ett ”problembarn” och att han därför fått behandling på Barn och ungdomspsykiatrisk klinik. Hans mamma hade haft kontakt med Socialförvaltningen sedan han var liten. Det var självklart för honom att barn ska vara med i utredningsprocessen när det handlar om dem. Han beskrev de möten han haft med socialsekreterare som långtråkiga, och de har inte ”gett” honom så mycket. Däremot har kontakter med Socialförvaltningen bidragit till att han fått en utökad förståelse för varför saker och ting var som de var.

Han hade nyligen varit jourhemsplacerad vilket han tyckte var jobbigt, framförallt för att han inte ville vara ifrån familjen. Det var han som såg till att de hade det bra och det ansvaret kändes tungt. Hans stora problem var att det

inte fungerade hemma. Han önskade en hemterapeut men det hade inte Socialförvaltningen beviljat. Istället hade de erbjudits regelbunden stödkontakt.

Familjen hade haft kontakt med flera socialsekreterare. Den senaste hade varit den bästa då hon tog tag i saker och gav konkreta svar. De andra han haft pratade "bort saker" och hade inte kontroll över vad som hände i familjen.

I den här utredningen hade han varit med på möten tillsammans med mamma och pappa och den senaste socialsekreteraren hade också tagit telefonkontakt med honom när han bodde på jourhemmet. Hon var den första socialsekreterare som lyssnat på honom. Tidigare har mamma tillsammans med handläggare bestämt vad som skulle gälla. Den här gången hade han fått komma med förslag på åtgärder. Den senaste socialsekreteraren hade dessutom talat om för honom vilka rättigheter han hade och vilka olika alternativ han kunde välja bland. De tidigare har bara gett ett alternativ och sedan frågat "vad tycker du?" Om barn inte vet att det finns fler möjligheter går de med på att göra det som föreslås.

Han tyckte att socialsekreterare ska utgå från barnets perspektiv och sedan höra med de andra runt omkring, inte tvärtom som skett tidigare i hans kontakt med Socialförvaltningen. Utredningstiden borde kortas och jourhem kontrolleras innan ett barn flyttar dit. Jourhem ska passa för barnet, inte bara vara en placering hos någon som har plats.

Mamman

Mamman var den som kontaktade Socialförvaltningen. Familjen har haft ett flertal handläggare genom åren. Den senaste handläggaren hade det varit mest "fart" i. Hennes erfarenhet var att utredningar tar alldeles för lång tid. Det kunde innebära att när väl hjälpen kom så kunde behoven ha ändrats och andra insatser behövdes istället. Bristande kommunikation mellan beställare och utförare

kunde också innebära att åtgärder blev felaktiga. Mamman ville att handläggningen skulle bli mer effektiv och ineffektiviteten skulle förändras ”uppifrån” eftersom handläggarna inte kunde göra mer än det de gjorde.

Den senaste handläggaren har lyssnat och också kommit på hembesök. Hon hade sett till familjemedlemmarnas individuella behov och de har fått vara med och påverka beslut om åtgärder. Hennes son har exempelvis kommit med många bra förslag och socialsekreteraren hade lyssnat på honom. Om hon hade kunnat påverka utredningsförfarandet så skulle hon se till att barn får mer information efter utredningen.

Den ”nya” socialsekreteraren

Första mötet med familjemedlemmarna var enbart med pojken. Han bodde då i jourhem och ville flytta hem till pappan. Hon ville förbättra relationen mellan pappan och pojken, istället för att, som tidigare utredare föreslagit, försöka förbättra samarbetet mellan mamman och pappan. Möten hölls på Socialförvaltningen men också hemma hos pojken och hon var även på café med honom och pappan. Hon hade också haft kontakt med mamman både enskilt och gemensamt med de övriga. Möten skedde cirka två gånger i månaden och hon ringde ofta till pojken. Utredningen var planerad innan hon satte igång med den. Planeringen gällde vilka hon skulle prata med och hur hon skulle gå tillväga. Familjemedlemmarna fick också komma med förslag på ytterligare personer de ville att hon skulle prata med. Vanligtvis antecknade hon vad som sades under möten men det var jobbigt att anteckna under tiden ett samtal pågick eftersom hon då inte kunde lyssna ordentligt. Hon tyckte inte om att spela in samtal på ljudband.

I början tyckte hon att BBIC-materialet verkade bra, att det hade en röd tråd. Sedan blev hon mer tveksam. BBIC-materialet är för stort och det är för många

upprepningar, men grundtanken om ett ökat barnperspektiv framgår tydligt. Även om det är för styrande så ger det henne vägledning i vad som ska tas upp och utredas. Det tar lång tid att arbeta utifrån materialet och det går inte att hoppa över delar av det för då blir utredningen ”halvgjord”. På grund av sin kritik mot materialet hade hon gjort en egen utredningsmodell som utgår från stommen i BBIC-materialet och hon skriver utredningen i löpande text.

Om hon kunde påverka hur utredningsarbetet kunde utvecklas så skulle hon vilja få mer tid till att göra fler hembesök för att bättre kunna förstå hur de aktuella familjemedlemmarna tänker och interagerar.

Ärende 4

Anledningen till utredningen var misstanke om bristande hemförhållanden. Åtgärden blev att flickan placeras i familjehem enligt Lag om vård av Unga (LVU).

Pappan

Pappan berättade om sitt missbruk men menade att hans problem med spriten inte skulle ligga till grund för ett omhändertagande eftersom hemsituationen inte påverkats negativt av hans missbruk. Han hade frågat flickan om det som hon skulle ha berättat under utredningen. Hon hade då svarat att socialsekreteraren missuppfattat hennes berättelse.

Han hade ingen direkt kritik att framföra till socialsekreterare som varit inblandad i utredningen förutom just att omhändertagande var onödigt.

Socialsekreteraren

Anmälan om missförhållanden gjordes av stödenhet efter att dottern hade berättat om händelser som hon inte tidigare hade avslöjat. Socialförvaltningen bestämde sig för ett omedelbart omhändertagande. Först togs kontakt med

skolan och där informerades barnet om beslutet. Därefter informerades pappan. Socialsekreteraren tyckte detta var en stor utredning och att det fanns svårigheter att få flickan att hålla kvar vid sin berättelse.

Flickan fick information om materialet både under utredningstiden och efteråt. Ambitionen var att berätta så konkret och ärligt som möjligt, men också att försöka hjälpa flickan att hantera sin oro. Utredningen underlättades av att det fanns material om hemsituationen sedan tidigare och att flickan själv gav detaljer om hur hon hade det. Det var två socialsekreterare som arbetade tillsammans i ärendet och det hade varit bra då de kunde ”backa upp” och stötta varandra under utredningsprocessen. I det här ärendet var det inte svårt att vara fokuserad på barnet. Det fanns uppenbara skäl till att hennes intressen skulle stå i förgrunden.

I den här utredningen användes BBIC-materialet och hon önskade att det funnits mer tid att sätta sig in i hur hon kunde ha använt det ytterligare och bättre. När utredningen skrevs samman hade hon materialet framför sig och hon utgick från rubrikerna. Även om strukturen var bra så var det besvärande att frågeställningar upprepades. Den stora fördelen med materialet var att det blev tydligt vad som skulle tas med och lätt att gå tillbaka och hitta information under de olika rubrikerna. Hon ansåg också att materialet var lättare att använda på yngre barn. Hon behövde mer tid att sätta sig in i materialet om det skulle kunna användas i sin helhet. Hon önskade också att det fanns mer tid till möten med de familjemedlemmar som utreds, framförallt när barn var inblandade. Socialsekreterare borde dessutom ansvara för färre ärenden och hon önskade att socialsekreterare kunde jobba i par i stora utredningsärenden. Det hade varit en fördel om nya socialsekreterare som ska jobba med den här typen av ärenden får en bra och begriplig introduktion av materialet då logiken i det inte var självklar. Det var inte heller självklart hur det skulle kunna användas.

Ärende 5

Anledningen till utredningen var misstanke om brister i eget beteende i kombination med föräldrarnas oförmåga att ta hand om flickan. Åtgärden blev frivillig placering på ungdomshem.

Pappan

Skolpersonal anmälde ärendet till Socialförvaltningen. Efter anmälan blev pappan kallad till ett möte på Socialförvaltningen därefter har kontakten mestadels skett per telefon. Efter utredningen har dottern erbjudits stöd av personer som har erfarenhet av ”stökiga” barn. Tyvärr fungerade inte denna åtgärd och därför fick flickan istället komma till ett ungdomshem.

Samma handläggare hade följt familjen under utredningsprocessen. Dottern hade varit kallad till möten men hon kom aldrig. Socialsekreteraren och pappan åkte då hem till den adress hon bodde på för att få möjlighet att tala med henne. Det var även socialsekreteraren som såg till att flickan blev introducerad i behandlingshemmet.

Pappan hade ingen kunskap om att socialsekreteraren arbetade utifrån BBIC-modellen men han uppskattade att socialsekreteraren berättade för honom i början av utredningen hur den skulle gå till och vad som skulle hända sedan. Han fick även ta del av anmälan från skolan. Socialsekreteraren hade varit tillgänglig när pappan behövde prata med honom. Det hade varit lätt att prata med honom. Den personal de mötte hade inte uppvisat förutfattade meningar och han har fått vara med och påverka besluten. Han ville inte klaga på något utan var nöjd med hur deras ärende hanterats. Däremot var han besviken på skolpersonalen som inte kontaktade föräldrarna när de såg flickans problem istället för att anmäla ärendet direkt till Socialförvaltningen.

Mamman

Dottern hade berättat för skolkuratoren att hon inte mår bra. Mamman samtalade med rektorn och kuratorn och fick då reda på att skolan skulle göra en anmälan till Socialförvaltningen. Det tyckte mamman var skönt. Efter en tid blev hon ensam kallad till Socialförvaltningen. Hon blev då trevligt bemött och kände sig respekterad. Handläggaren lyssnade på vad hon hade att säga utan att fördöma henne. Tyvärr tog det alldeles för lång tid innan dottern blev omhändertagen. Det tog 14 månader från anmälan till ett omhändertagande och ingenting hände där emellan. Under utredningstiden gav mamman förslag på vad som borde göras och handläggaren lyssnade och tog till sig vad hon sagt. Hon kände sig därmed delaktig i besluten som fattades. Även dottern fick en chans att uttrycka sig men hon tog den inte. När beslutet om placering väl kom verkade det som om dottern var nöjd med det i alla fall.

En kritisk synpunkt var att hon hade blivit sparsamt informerad under utredningens gång. Om mamman fick bestämma skulle det finnas mer personal på Socialförvaltningen. Önskemål fanns också att socialsekreteraren skulle bli bättre på att inte enbart ta en persons perspektiv utan försöka förstå det som sägs utifrån omständigheterna. Utifrån sina erfarenheter ville hon att en utredning skulle komma igång snabbare efter en anmälan och att tiden mellan anmälan och åtgärd skulle kortas.

Socialsekreteraren

När skolan gjorde en anmälan tog han kontakt med föräldrarna och de bestämde ett möte. Första gången han träffade flickan var i skolan och då visste hon att skolan hade gjort en anmälan till Socialförvaltningen. När han förstod att flickan inte mår bra kopplades Barn och Ungdomspsykiatri (BUP) in i ärendet. Tyvärr fick flickan stå i kö i ett halvår för utredning på BUP. Under utredningsprocessen hade föräldrarna haft svårigheter att komma överens och

flickan berättade inte så mycket om vad hon ville ha för stöd. Även om ärendet hade varit svårt att hantera var han glad över den positiva utveckling som skett. Det kunde tyda på att rätt typ av åtgärd hade satts in.

Socialekreteraren hade använt sig av BBIC-materialet när han gjorde utredningen. Problemet med materialet var att det upprepar sig, men när utredningen väl är färdig får den å andra sidan ett tydligare innehåll.

Ärende 6

Utredningen handlade om flickans ”bristande beteende”. Åtgärden blev frivillig placering i ungdomsboende med stöd sju timmar per vecka

Flickan

Hon berättade att hon haft en del alkoholproblem under tonåren och att tidigare anmälningar om hennes missbruk hade gjorts till Socialförvaltningen. Vid ett tillfälle beslutade Socialförvaltningen att avvakta med insatser. Hon fortsatte då med sin destruktiva alkoholkonsumtion och hamnade på sjukhus. Den gången var det personal på sjukhuset som anmälde hennes beteende till Socialförvaltningen. Det kom då två socialarbetare till ett möte på sjukhuset. Modern hade blivit informerad av Socialförvaltningen och hon var också med på detta möte. Flickan tyckte inte om att socialarbetarna inte informerade henne om att mamman skulle komma till mötet.

Vid det här tillfället blev hon erbjuden en psykologkontakt men det ville hon inte ha eftersom hon hade dåliga erfarenheter av sådana kontakter. Handläggaren var ändå ”vettig” och de träffades några gånger både med och utan mamma och pappa. Hon önskade sig då egen lägenhet.

När Socialförvaltningen organiserade om sin verksamhet avbröts kontakten med socialsekreterare och det tog lång tid innan hon fick en ny. Hon levde under flera månader i ovisshet om vad Socialförvaltningen skulle göra i hennes ärende. Både mamman och hon ringde till förvaltningen för att få besked om hanteringen och de fick till svar att ingen visste vad som skulle hända. Efter en tid fick hon i alla fall en ny handläggare men hon var ”virrig”. Den här handläggaren lovade att ansöka om lägenhet vilket hon sedan glömde bort att göra. Det ledde till att flickan fick ”stå ut” med ny väntan och ovisshet om vad som skulle hända.

Till slut erbjöds hon en lägenhet och en kontaktperson. Det uppskattade hon men hon var förvånad över att socialsekreteraren verkade tro hennes problem skulle försvinna när hon fått en bostad. Kontaktpersonen tyckte hon om även om de inte träffades personligen. De hade telefonkontakt varje eller varannan vecka däremot. Hon kände sig lämnad av sin handläggare och önskade att hon fick mer kontakt med henne. Hon skulle exempelvis vilja diskutera möjligheten att få ett arbete.

Det var besvärligt för henne att inte få information om hur hennes ärende skulle hanteras och hon kände det som om man inte lyssnade på henne. Dessutom hade socialsekreteraren felciterat henne i utredningen och hon trodde det var meningslöst att klaga på utredningen eftersom ingen på Socialförvaltningen tycktes bry sig om henne.

Socialsekreteraren

Både flickan och mamman ansökte om eget boende med stöd för henne. Det blev ett möte med flickan och hennes mamma, och ett möte med flickan själv. Samtal med pappan skedde via telefon. Handläggaren hade gärna träffat dem fler gånger men tidsbristen begränsade hennes möjligheter till personliga möten.

Om mer tid hade funnits hade hon gjort hembesök för att bättre förstå flickan och hennes familj och haft mer möjligheter till att träffa flickan själv för att bygga upp en relation med henne.

När socialsekreteraren intervjuar klienter antecknar hon under tiden för att komma ihåg vad som sägs. Hon använder inte bandspelare. Det tog ett tag innan hon började använda BBIC-modellen. Efter hand blev modellen mer bekant och då ändrades hennes arbetssätt successivt. Hon använde rubrikerna i BBIC-materialet för att hon blivit tillsagd att göra det. Det hade hänt att hon använt informationsmaterialet i BBIC när hon skulle berätta för föräldrar hur utredningen skulle gå till. Flera mallar i materialet beskrevs som ”hysteriskt jobbiga” och det medförde en stor arbetsbelastning att arbeta utifrån dem. Materialet är för statiskt, det tar inte hänsyn till att utredningen pågår under en längre tid och att socialsekreterare inte kan vara så objektiva som materialet utgår ifrån. Det är för omfattande och ovan. Om hon hade mer tid skulle kanske materialet kunna bidra till att utredningarna blev mer noggrant utförda. Hon var irriterad över att de socialsekreterare som var negativa till BBIC-materialet hade anklagats för att vara emot principen om barnets bästa.

Ärende 7

Anledning till utredning var misstanke om bristande hemförhållanden. Åtgärden blev frivillig placering i familjehem.

Mamman

Mamman hade haft kontakt med Socialförvaltningen sedan hon var barn. Det var hon som tog kontakt med förvaltningen för att diskutera hemsituationen. Möten med socialsekreteraren förekom först en gång i veckan och de fungerade bra i jämförelse med vad hon varit med om i möten med andra handläggare. Stödenhetens personal beskrevs som ”mänskliga”. Den senaste kontaktpersonen fungerade mycket bra i familjen.

Under utredningen fick hon vara delaktig och komma med förslag och socialsekreteraren lyssnade också på barnen. Hon hade uppskattat om hon fått mer regelbunden information under utredningstiden och att hjälpen de fick skulle ha tilldelats dem snabbare. Mer personal under utredningstiden skulle finnas tillgängliga att lyssna på de personer som utreds. Det skulle också behövas bättre kommunikation mellan avdelningarna på Socialförvaltningen så inte klienterna behövde förmedla information mellan de anställda.

Socialsekreteraren

Anmälan var först vilande så det gick en längre tid innan socialsekreteraren ringde upp mamman och pratade med henne. Anledningen till att utredningen kom igång så sent var framförallt beroende av hennes arbetssituation. Barnet fick inte så mycket information till att börja med. Det bestämdes en tid för hembesök där hon skulle träffa barnet och mamman. Den och många fler träffar blev inställda på grund av olika anledningar. Socialsekreteraren tror att barnet inte riktigt fick veta vad som var på gång. Det blev fel i kontakten med barnet. Han borde ha fått veta mer och det borde hon ha sett till på ett bättre sätt än hon gjorde. Så småningom träffade hon pojken och det var vid det första hembesöket. Utredningsförfarandet underlättades av att hon hade en fungerande relation till mamman. Så småningom utvecklades också kontakten med pojken.

BBIC-materialet kräver mer tid för utredningsarbetet jämfört med tidigare arbetsmetoder. Det är komplicerat att arbeta med hela materialet och därför utnyttjar hon det inte till fullo. Fördelen var att barnet kom i fokus, familjen blir mer delaktig och modellen har bra struktur. Socialsekreteraren startade utredningen utan att känna till BBIC-materialet, men när utredningen skulle skrivas kände hon till mer om det och utgick då från dess struktur. Hon ”klippte in” den information hon hade i de olika delar som skulle belysas. Det var synd

att materialet är så detaljerat och att flera delar upprepar sig. En fördel var att familjen får ta del av utredningen och informeras om vad som kommer att hända. Hon är kritisk till att barnhandläggare inte tilldelats tillräckligt mycket instuderingsstid för att förstå hur materialet skulle kunna utnyttjas. Det hade varit en fördel om en från varje enhetsgrupp skulle kunna ta på sig ansvaret för arbetet utifrån BBIC. Den personen skulle vara tillgänglig för att svara på eventuella frågor om hur materialet ska användas. Dessutom önskade hon att tilldelningen av ärenden till varje socialsekreterare minskade framförallt för att utredningsarbetet tar längre tid när BBIC-modellen används.

Ärende 8

Utredningen startade på grund av misstanke om brister i hemmiljön. Åtgärden blev frivilliga stödinsatser via hjälporganisation.

Pappan och dottern tillsammans

Enligt pappan var det personal från skolan som anmälde fallet till Socialförvaltningen utan att informera honom om det. Socialsekreteraren kontaktade sedan pappan per telefon. De träffades vid två tillfällen. Handläggaren, pappan, fröken, rektor, mamman, och skolsyster, men inte barnet, träffades också på skolan. Utredningen lades ner men de träffades senare en gång till för ett uppföljningssamtal. Socialsekreteraren hade efter att utredningen lades ner träffat dottern cirka två gånger enskilt på fritids. Hon kontaktade pappan om detta men han visste att socialsekreteraren också har pratat med lärare på skolan utan att han fått reda på det innan. Hans kontakt med socialsekreteraren har varit via telefon cirka en gång i månaden.

Pappan tyckte att utredningsförfarandet hade gått bra eftersom handläggaren lyssnade på vad han sa. Hon var bra att prata med och det "lät som om hon fattade". Pappan önskade att hans dotter skulle få extra insatser för att hon inte

skötte skolarbetet. Detta tog han upp vid senaste mötet med handläggaren, men han hade vid intervjutillfället inte hört något om hur det gått med den begäran. Han hade ingen speciell uppfattning om vad som skulle ha underlättat eller försvårat utredningen. Det hade i och för sig varit bra för barnet om möten skulle ha skett i hemmet. Det skulle ha varit lugnare för henne. Annars var han nöjd med hur utredningen skötts. Han tyckte däremot att det var onödigt av skolan att kontakta Socialförvaltningen innan de pratat med honom först.

Dottern träffade socialsekreteraren på Socialförvaltningen och hon uppfattade henne som trevlig och ”schysst att prata med”.

Socialsekreteraren

Det var skolan som hörde av sig till Socialförvaltningen. Utredningen gick relativt fort då det fanns ett behov av att komma till ett snabbt beslut. Hon pratade med skolan, träffade dottern, pappan och någon gång även mamman. Det var svårt att hitta tider för möten. Hon uppfattade att både skolan och familjen ville ha hjälp och att de lämnade till henne att hitta en snabb lösning. En annan handläggare tog senare över ärendet eftersom det var ett ungdomsärende och hon arbetade mest med mindre barn.

Informationsmaterialet i BBIC beskrevs som bra. Hon trodde att många socialsekreterare inte tyckte att det var någon fördel med att arbeta utifrån BBIC-materialet. De tyckte att arbetssättet krävde mer tid och en ökad arbetsinsats jämfört med tidigare. Socialsekreterare använde i alla fall utredningsmallen och rubrikerna i materialet. Barnen kommer mer i fokus genom användandet av BBIC-modellen. Den principen har påverkat henne. Hon tänkte mer på barnen jämfört med tidigare och hon hade lärt sig att stå på sig mer mot föräldrarna när de uttryckte något som inte passar för barn. Även om materialet överlag är tillfredställande så trodde hon det skulle gå en tid innan det

kändes etablerat. Hon var kritisk till introduktionen av materialet. Den var bristfällig även om de haft arbetsträffar där de utgått från ett ärende och gemensamt diskuterat vilken information som skulle kunna passas in under de olika rubrikerna.

Ärende 9

Utredningen startade utifrån misstanke om barnmisshandel. Åtgärden blev kontaktfamilj.

Mamman

Mamman berättade för sin handläggare om de problem hon gått och burit på några veckor. Socialsekreteraren visade ett mycket respektfullt bemötande. När hon ringde till henne fick hon alltid snabba svar. Det var dessutom positivt att socialsekreteraren var i mammans ålder, hade jobbat länge, hade stor erfarenhet och berättade allt som skulle hända, exempelvis vad ett polisförhör innebär. Socialsekreteraren avlyssnade polisförhöret med barnet för att förstå vad som hänt henne. Mamman erbjöds psykologkontakt liksom dottern, vilket var positivt. De gick där några gånger innan kontakten avslutades. Mamman kunde höra av sig igen om behov uppstod. En kontaktfamilj erbjöds också men mamman avböjde den kontakten för det var inte vad hon önskat. Hon hade hellre önskat en hemterapeut då hon inte ville vara ifrån dottern under helgerna.

Dottern träffade socialsekreteraren i hemmet men då talade de inte kring det som hänt. De lekte mest. Socialsekreteraren pratade också med flickans lärare. Mamman tror inte att flickan hade berättat något för socialsekreteraren i vilket fall som helst.

Mamman tyckte inte att flickan skulle ha varit med vid första samtalet och inte heller hembesöken var begripliga. Flickan skulle ha mått bra av att få komma till socialsekreteraren istället. Hon trodde inte flickan hade förstått varför hon skulle

leka hemma med socialsekreteraren. Mamman tyckte att socialsekreterare skulle vara mer flexibla utifrån ärendets behov och utseende innan de bestämmer sig för hur de ska agera. Dessutom önskade hon att det skulle finnas någon slags jour på Socialförvaltningen så det blev lättare att ta kontakt vid behov.

Socialsekreteraren

Vid ett besök hos handläggaren berättade mamman att hon var orolig för flickan och hon hade sett tecken som tydde på att hon var utsatt för våld.

Socialsekreteraren träffade mamman och dottern hemma hos dem. Barnets skolfröken var med också. Socialsekreteraren föreslog kontaktfamilj som åtgärd. Det fanns ett behov att vidga familjens nätverk eftersom mamman var ensam en hel del. Denna åtgärd fungerade inte tillfredställande. Ärendet var nedlagt och det har inte gjorts någon uppföljning av ärendet.

BBIC-materialet har hjälpt till att få en struktur på arbetet, det gör det lättare att arbeta mer systematiskt och framförallt är det en fördel att där tydliggörs behovet av att lyfta fram barnets perspektiv i utredningsarbetet. Den erfarenhet hon skaffat genom åren gör också att hon har en självkänedom som underlättar arbetet med utsatta barn. Hon menade att självkänedom är nödvändigt då det är den enskilda socialsekreteraren som är det viktigaste verktyget i barnavårdsarbetet.

Ärende 10

Anledningen till utredningen var anmälan om brister i hemmet. Åtgärden blev tvångsplacering i familjehem enligt LVU.

Mamman och pappan

Sociala juren kom hem till dem akut vid ett tillfälle efter att de grät högljutt. Efter den händelsen kom juren på flera ytterligare hembesök. Pappan ansåg att

utredningen gjordes utifrån mammans situation och att han berövades chansen att ta hand om pojken istället för henne. Efter separationen hade de först delad vårdnad men sedan övergick de till att mamman fick det huvudsakliga vårdnadsansvaret om pojken. Både upplevde att pappan blev förbisedd i utredningen och att sociala jouren hade fel när de påstått att det fanns brister i hemmet. Det som stod i utredningen var överdrivet och det fanns inte bevis för åsikterna som framkom. Deras advokat stod inte på deras sida utan han hade samma uppfattning om dem som den sociala jouren. Sonen hade haft en egen advokat som hade lyssnat på honom. Den advokaten hade först talat väl om föräldrarna men i slutet av utredningen ställde även han sig på Socialförvaltningens sida. Föräldrarna trodde att hans ställningstagande var avgörande för Länsrättens beslut om att pojken skulle tvångsomhändertas.

När utredningen startades tilldelades de en handläggare på Socialförvaltningen som kom hem till mamman tillsammans men ytterligare en person. Pappan var på samtal med handläggarna två gånger och de varade cirka två timmar varje gång. Samtalen sammanfattades och pappan fick läsa dessa. Han tyckte de stämde någorlunda med vad han sagt, men sammanfattningarna av mammans berättelse stämde däremot inte. Pappan uppfattade att socialsekreterarna hade bestämt sig för ett omhändertagande och att de lyssnade alldeles för lite på föräldrarna. En av socialsekreterarna uppfattade de dessutom som kränkande i sina uttalanden om dem. De visste inte om sonen uppfattat att han blivit lyssnad på men de visste att socialsekreterare hade talat med honom vid flera tillfällen. Sonen hade däremot framfört, via sitt ombud, att han inte ville flytta hemifrån. De visste också att socialsekreterare hade samtalat med daghemspersonal och de skulle bara ha haft gott att säga om dem.

Båda ville framföra att de upplevde sig totalt förbisedda och att utredningen och den process som pågick under utredningstiden hade varit hemsk. De tyckte att

socialsekreterarna skulle ha gjort en grundligare utredning för att kunna bilda sig en egen uppfattning om situationen istället för att lita på vad sociala jouren och polisen förmedlade. Dessutom borde socialtjänsten gjort en separat utredning på pappan istället för att ”dra med honom” i en utredning som handlade om mamman. De var mycket upprörda över hur utredningen gjorts.

Socialsekreteraren

Ärendet inkom till Socialförvaltningens kännedom efter att polisen/sociala jouren gjort en anmälan om missförhållanden. Familjen var känd sedan tidigare men de hade inte varit aktuella på flera år. Utifrån barnets perspektiv uppfattades hemsituationen som oroande. Sociala jourens uppfattning kom att få stor betydelse för beslutet.

De flesta möten skedde på Socialförvaltningen. En annan handläggare höll i kontakten med sonen och hon träffade honom i Socialförvaltningens lägenhet. Det var lite ”mysigare” där vilken kunde göra det lättare för barn att slappna av. Samtalen med pojken spelades inte in. Däremot antecknade socialsekreteraren under tiden samtalen pågick. Även om hon flera månader senare skrev utredningen så tyckte hon att det var lätt att komma ihåg vad som sagts under samtalen. Utredningen var svår dock att genomföra eftersom det var en allvarlig situation och ärendet var intensivt.

Socialsekreteraren var mycket positiv till BBIC-materialet. Det skulle underlätta om alla socialförvaltningar använde sig av metoden, till exempel när familjer flyttar. BBIC-materialet kan säkerhetsställa att en familj får någorlunda samma bemötande oavsett var de befinner sig och vem som utreder. Hon hade hört att flera socialsekreterare tyckte att utredningsmallen var för stor och att de kände sig för styrda av materialet. Hon tyckte att det tvärtemot blev lättare att, via materialet, dokumentera och få struktur i utredningen. Hon kände sig också mer

förbered vid samtal med klienter när hon utgick från materialet.

Informationsmaterialet var bra och uppföljningsarbetet underlättades av de förslag som anges i materialet. Det var bra att materialet var fokuserat på barnet. Materialet kunde också underlätta för nyexaminerade att snabbare komma in i arbetet. Hon önskade att BBIC-materialet skulle läras ut på grundutbildningen. Det tog tid att utreda utifrån materialet, vissa frågor kanske inte behövde finnas med, och beroende på ärendets art kunde vissa delfrågor uteslutas. En kritik som framfördes var att introduktionen av arbetsmetoden varit bristfällig och det hade inte funnits tillfredställande stöd kring hur materialet skulle användas. Hon önskade färre klienter per socialsekreterare och ett barncenter där psykologer och socialarbetare skulle kunna arbeta tillsammans.

Ärende 11

Det fanns en oro för flickans beteende och åtgärden blev frivilliga stödåtgärder sju timmar per vecka.

Pappan och dottern

Han fick ett brev om att Socialförvaltningen var inkopplad sedan ett samtal om att han skulle infinna sig på ett möte. Den skriftliga information han fått var luddig och oklar. Dottern hade inte blivit informerad om Socialförvaltningens inblandning förrän pappan talade om det för henne. Han tyckte själv att han under utredningstiden hade ”kört med öppna kort” mot barnen, men att Socialförvaltningen inte har tagit sitt ansvar för att informera dem om vad som skulle ske och skedde under utredningstiden. Han tyckte att Socialförvaltningen uppfattade barn som icke mogna att berätta själva och därför involverades de inte i utredningsprocessen. Dottern var av samma uppfattning. Socialsekreterare skulle träffa barn ensamma för det kan vara svårt för barn att berätta när föräldrar är med. Om det är svårt att berätta något som kan skada den närvarande föräldern kan de välja att vara tysta.

Den nya socialsekreteraren hade lyssnat på honom och hon hade också varit emot hans åsikter. Trots det hade de ändå uppnått fungerande samtal. Han uppskattade hennes personlighet. Socialsekreteraren tog tag i saker men skulle ha informerat mer om hur det gick med utredningen. Han uppskattade i alla fall att de hade fått samtal från socialsekreteraren som inte bara handlade om utredningen. Hon hade exempelvis ringt och kontrollerat hur helgen hade varit och hur de mådde. Det visade att hon brydde sig.

Pappa hade förståelse för att det kunde ta tid att göra en utredning, men deras tog över ett år och det var alldeles för lång tid. Det förekom familjegruppsamtal under utredningen vilket pappan uppskattade mycket. Under dessa samtal fick alla en chans att tala ut och säga vad de ville.

Dottern tyckte att hon fick berätta om sin uppfattning i de familjesamtal som förekom. Den nya socialsekreteraren tyckte hon det var lätt att prata med. Hon önskade ändå att hon skulle ha blivit mer involverad av socialsekreteraren, fått mer information och att barn ska få komma ensamma när de ska berätta om hur de upplever sin situation. Utredningen hade tagit för lång tid och det hade varit för många personer från Socialförvaltningen som varit inblandade. Det hade varit påfrestande att behöva berätta samma sak för flera olika personer.

Både var positiva till att de fått ta del av utredningen som skickades hem till dem för godkännande. Utredningen hade inte innehållit många missuppfattningar.

När ärendet lades ner kom socialsekreteraren på ett uppföljningssamtal. Flickan hade också fått ett telefonnummer till socialsekreteraren och hon var välkommen att ringa när och om hon behövde kontakt.

Socialekreteraren

Det hela började med en anmälan från Barn och Ungdomspsykiatri. Det fanns misstanke om att barnet for illa och det fanns en vårdnadstvist mellan föräldrarna. Det gjordes också en polisanmälan utifrån vad som framkommit i samtal med flickan. Innan utredningen började hade socialekreteraren kontakt med mamman därefter tog hon kontakt med pappan och sedan blev det samtal med hela familjen. Under tiden polisen var aktiv avvaktade socialekreteraren med sin utredning. Eftersom familjen var stor utfördes familjgruppsamtal under utredningen. Den information hon fick fram där passade hon in under rubrikerna i BBIC-materialet. Det vill säga utredningen utfördes inte utifrån materialet, exempelvis använde hon inga specifika formulär. Hon hade inte heller några enskilda samtal med barnet. Om hon utgått från BBIC-modellen hade hon nog haft enskilda samtal med de berörda och samlat in mer information i samklang med de aspekter och frågor som finns i BBIC-materialet. I det här ärendet hade föräldrarna olika synsätt på samma fråga. Eftersom föräldrarna mådde dåligt valde hon att lyssna mer på dem. Vid intervjutillfället uttryckte hon att det kanske hade varit bättre om hon hade varit mer barnfokuserad.

Hon tyckte att BBIC-materialet var väldigt omfattande, framförallt det stora materialet, och där fanns upprepningar. Vid ett tillfälle hade hon försökt utgå ifrån det stora materialet men hon hade gett upp. Rubrikerna går i och ur varandra och det är svårt att veta vad som ska stå var. Det går inte heller att ”hoppa över en sida” för då ligger den kvar som en blank sida. Det kan också vara svårt att svara på till exempel ”identitets-” frågor utifrån formuläret. Det finns många aspekter på varje del fråga och det hände att hon tappade sammanhanget eller helheten när hon skrev utredningen utifrån formuläret. När frågor ska besvaras finns en risk att socialekreteraren tolkar in något som inte alls stämmer överens med informanternas synsätt. Dessutom ska information

och tolkningar delas in i de olika delarna och då kan informanter reagera när de läser texten för de känner inte igen sig i det skrivna. Det är också svårt att dela in informationen i de olika delarna. I samtal med barn är det inte alltid frågor till dem som handlar om de aktuella omständigheterna. Det var viktigt för henne att ha barnet i fokus även när hon pratade med närstående. Frågor som ”Hur påverkar detta barnet?” ställde hon till föräldrar. Hon försökte undvika att diskutera föräldrarnas konflikter kring exempelvis deras föräldraroll. Socialsekreteraren gjorde sina journalanteckningar bland annat utifrån anteckningar som hon gjort under samtalen. De sammandrag hon gjorde av samtal med andra än familjemedlemmar skickade hon till dem. Barn och föräldrar fick läsa sammandrag av deras samtal när utredningen var klar.

Den här socialsekreteraren hade inte arbetat så länge på förvaltningen men hon tyckte inte att materialet underlättade utredningsarbetet. Istället blev utredningsförfarandet mer komplicerat jämfört med tidigare arbetsätt och BBIC-materialet leder till mycket administrativt arbete. Materialet och verkligheten går i otakt, eftersom klienten ofta inte vill eller kan svara på de frågor som materialet kräver svar på. Det är också svårt att både lyssna på klienten och samtidigt fylla i formuläret. Socialsekreteraren hade gjort en egen mall med rubriker som hon följde. Dessa rubriker hjälpte henne att ha ”barnen i centrum” under utredningsprocessen och när utredningen skrevs. Hon använde dock utskicket till föräldrarna när de ska informeras om utredningsförfarandet. Organisatoriskt hade det varit en fördel om det funnits chefer som var tillgängliga för förfrågningar om hur ärendet skulle kunna utföras men också för att besvara frågor som uppstår under utredningstiden. Dessutom önskade hon att de kunde jobba två och två i ärenden och att de skulle få möjlighet att ha färre klienter att ansvara för. Det skulle finnas mer tid till att träffa de inblandade. Det var inte bra att bara hinna med och skicka ut blanketter till referenspersoner och inte ha tid att möta dem. Om hon hade haft mer tid skulle hon kunna stanna lite

längre under hembesöket och det skulle då kunna underlätta för barnen att berätta men också för henne att förstå hur det är hemma. Hon önskar att BBIC-materialet var mer anpassat till de förutsättningar de har i sin arbetssituation.

Ärende 12

Det kom en anmälan från skolan om eventuella brister i hemmet. Åtgärden blev tvångsplacering i familjehem enligt LVU.

Mamman

Det var skolan som anmälde ärendet till Socialförvaltningen utan att tala med mamman om sina farhågor. Hon tyckte att kontakten med de två första handläggarna fungerade bra i början. En ytterligare handläggare hörde hon inte mycket ifrån och när nästa blev inblandad hade det hänt en hel del i familjen. Det hade varit besvärligt att behöva tala om samma saker för flera handläggare. Hennes "historia" borde ha funnits dokumenterad så att de kunde ha läst in sig via journalerna. Mamman uppskattade de första handläggarna för de förstod omständigheterna i familjen. De kallade till ett möte på Socialförvaltningen och därefter kom de hem till henne. Möten eller telefonsamtal skedde cirka en gång i månaden under ett års tid. Hon kände sig lugn när de kom på hembesök och hon kunde slappna av i sin hemmiljö. Den nuvarande handläggaren hade sett till att hon fick kontaktpersoner på stödenhet som hon tyckte var bra. Till en början fick hon så mycket information som hon behövde men informationen hade minskat med tiden. Den nuvarande handläggaren svarade trots allt på hennes frågor. Han var lätt att få tag på och var han inte tillgänglig lämnade hon meddelande till honom och han ringde upp senare. Det uppskattade hon mycket. Han hade också enskilda möten med sonen. Mamma tyckte att det var bra att sonen blev lyssnad på. Socialsekreteraren ansågs som mycket engagerad i familjen.

Om hon hade fått bestämma skulle socialsekreterare bli bättre på att lyssna på familjemedlemmar. Om en klient kände sig respekterad blev det lättare att motivera sig till förändring. Dessutom önskade hon att socialsekreterare följde sina ärenden även när barnen blir äldre.

Socialsekreteraren

I det här ärendet hade det funnits flera handläggare före honom. Det var skolan som gjorde en anmälan men andra hade också hört av sig och varit oroliga för pojken. Det kallades samman ett samråd med polis, åklagare, någon från BUP och behandlingsteam. Eftersom polisen måste ha ett förhör med pojken kunde inte Socialförvaltningen först kontakta föräldrarna. Polisen dröjde med sitt förhör och han hade inte kontroll över hur lång tid det skulle ta innan de hade haft sina kontakter med föräldrarna.

Under utredningen hade han haft kontakt med mamma, pappa och pojken och på senare tid hade han också haft kontakter med släktingar till pojken. Han hade också en del kontakter med personal på skolan eftersom de anmält ärendet. I början hade han mer och tätare kontakter med de olika inblandade och då i olika konstellationer.

Han använde vanligtvis delar av BBIC-materialet när han exempelvis ville ha information från skolan. Det fanns också delar i materialet som inte var intressant och som inte hjälpte till i det enskilda fallet. I det här fallet fungerade BBIC-materialet, barnperspektivet blev tydligt, det vill säga att det via materialet blir svårt att ”missa” att barnet ska komma fram. Han har noterat att flera socialsekreterare känner sig för styrda av materialet. Om han fick önska skulle han vilja ha färre ärenden och mer tid för varje klient. Mer tid skulle också göra att han hann med att ta de kontakter som behövs och för att kunna avsluta ärenden på ett tillfredställande sätt.

Ärende 13

Utredningen startades på grund av misstanke om bristande hemmiljö. Åtgärden blev ansökan om tvångsplacering i familjehem enligt LVU.

Mamman och pappan

Socialsekreterare kom hem till föräldrarna och berättade om anmälan från sociala jouren. Mamman tyckte inte att de som kom var trevliga. De uppförde sig misstänksamt och pratade om deras alkoholkonsumtion i barnets närvaro. Familjen har haft flera socialsekreterare och de senaste upplever föräldrarna som oersonliga och de förstod inte familjens problem. De har träffat dem både hemma och på Socialförvaltningen. Det var handläggarna som bestämde var de skulle träffas. Föräldrarna tyckte bäst om att träffas hemma hos dem eftersom där kändes det tryggt och lugnt. Hemma hade de lättare att beskriva vad de tyckte och tänkte. På förvaltningen känns det stelt och besvärande. Mamman hade önskat få byta handläggare men det fick hon inte göra. Motiveringen var att ett byte inte skulle ha varit bra för barnet. De är kritiska mot att handläggarna inte anpassat sitt språk till barnets nivå, exempelvis hade en av dem sagt till barnet att mamman och pappan skulle ”jobba med alkoholen”. Dottern uppfattade det som om de skulle vara ute och arbeta istället för att vara hemma med henne. Dessutom tyckte dem att dottern reagerade negativt under och efter samtal med socialsekreterare.

Mamman tyckte att socialsekreteraren hade en överdriven maktattityd mot henne. De önskade att socialsekreterare skulle vara mer tillmötesgående och låta dem visa att de kan bli bättre. Ett annat problem var att ingen pratade med deras dotter innan hon fick komma till ett familjehem. Mamman blev mycket ledsen när omhändertagandet skedde. Socialsekreteraren lovade att dottern skulle få komma hem några dagar senare men det fick hon inte. Mamman kände att de blev lurade. De kände sig motarbetade och uppfattade att socialsekreteraren

varit elak och att hon hånskrattat åt dem. Om mamman fått bestämma skulle den perfekta socialsekreteraren vara rar, lyssna färdigt, och förklara saker så att de förstår. De upplevde dock att de kommer överrens med familjehemmet och att dottern trivs där.

Dottern

Intervjun skedde på dagis men det var svårt att få henne att berätta om sina erfarenheter. Hon gav enstaviga svar, exempelvis att det var bra i familjehemmet och att annars var det inget som var dåligt.

Socialsekreteraren

Familjen var känd på Socialförvaltningen sedan tidigare. Första gången godkände inte länsrätten att flickan skulle omhändertas men Socialförvaltningen gjorde en ny ansökan och då gick ärendet igenom. Socialsekreteraren informerades kontinuerlig om hur flickan mår via familjehemmet.

Föräldrarna har fått delge sin uppfattning men flickan har det varit svårare att få ett samtal med. Socialsekreteraren har däremot berättat för henne vad som händer i ärendet. Dottern hade uttryckt för familjehemmet att hon skulle vilja flytta hem.

Utredningen där BBIC-materialet användes var fokuserat på föräldrarnas bakgrund och uppväxtförhållanden. Socialsekreteraren använde de delar i materialet som utvärderade föräldrarnas förmåga. Utredningen försvårades av att mamman inte ville prata med henne. De tidigare kontakterna med familjen hade skett på föräldrarnas villkor. När hon började arbeta i ärendet fokuserade hon sig på barnet. Denna förändring kunde ha uppfattats negativt av föräldrarna.

Hon tror att de yngre socialsekreterarna uppskattar BBIC-materialet mer än de mer erfarna. Arbetsgruppen hjälptes åt med de större utredningarna. Det hände också att de var två socialsekreterare i ett ärende.

Ärende 14

Anledning till utredning var misstanke om brister i barnets eget beteende i kombination med bristande hemförhållanden. Åtgärden blev frivillig insats av en hemterapeut.

Pappan

Han hade ringt till sociala jouren och anmält problemen. Till en början var han mycket nöjd med bemötandet från socialsekreteraren . Men när Länsrätten gjorde en märklig vändning i sitt beslut ändrade socialsekreteraren uppfattning utan att informera honom om varför. Barnet hade farit illa av hela processen och han kände sig kränkt över att inte har blivit accepterad som en lämplig förälder. Han var besviken över att socialtjänsten inte följde upp ärendet efter domslut i länsrätten. Han önskade att Socialförvaltningen skulle agera snabbare än vad de gjorde i hans fall. Om de ställde högre krav på den förälder som inte sköter barnen på ett bra sätt skulle det kunna motivera en förändring. Han önskade mer kompetenta utredare än vad han hade haft. De kunde inget om barn, exempelvis förmedlade de till föräldrarna vad barnet sagt i förtroende. Ett sådant missbruk av information kunde medföra att barn for illa och att konflikten mellan föräldrarna skärptes. I det här ärendet hade socialsekreteraren utgått från ett föräldraperspektiv snarare än från barnets perspektiv.

Socialsekreteraren

Båda föräldrarna var för sig kontaktade Socialförvaltningen. Socialsekreteraren hade möten med mamman, pappan och barnet. De träffades på Socialförvaltningen och i barnets hem. Socialsekreteraren hade också kontakt

med stödenhet, sjukvården och behandlings enhet samt skolpersonal. Under intervjuerna använde sig socialsekreteraren av frågor från BBIC-materialet med fokus på barnets perspektiv. Svårigheter i utredningen var att mamman förbjöd henne att prata med barnen och att föräldrarna hade en komplicerad vårdnadskonflikt.

Tyvärr kom de inte fram till någon tillfredställande åtgärd. Hon tyckte det var förskräckligt att det vid tillfället för intervjun inte fanns något beslut om åtgärder. Stödenhet hade dock intygat att de skulle anmäla till Socialförvaltningen om de misstänkte att barnet for illa igen. Socialförvaltningen hade inga skäl till att tvinga sig i familjen.

Socialsekreteraren hade inte gjort så många utredningar innan hon gjorde den här men tyckte att BBIC-materialet hade hjälpt till att underlätta utredningsarbetet. Materialet hjälpte till att sätta barnet i fokus. Hon använde sig av utredningsfrågorna som en slags checklista när hon samlade in information. Nackdelen med BBIC-materialet är att det är omfattande och utredningarna blir långa. Arbets sättet kräver fler besök och samtal. Hon tyckte att materialet ger valmöjlighet till att ta med det som är relevant för ärendet.

Om socialsekreteraren skulle arbeta utifrån BBIC-materialet ville hon ha mer och andra resurser än vad som tilldelats. Hon ville ha experter som ”professionellt bollplank” och mer utbildning om exempelvis barns hälsa.

Ärende 15

Utredningen startades när det framkom en misstanke om brister i hemmiljön. Åtgärd blev kontaktperson och familjeterapi.

Mamman

Skolsköterskan anmälde till Socialförvaltningen att dottern inte mår bra.

Mamman hade varit på samtal med sjuksköterskan innan anmälan men då fick hon inte information om att anmälan skulle göras till förvaltningen.

Socialsekreteraren kontaktade mamman och de bestämde tid för en träff. Vid första mötet var inte dottern närvarande. Mamman hade fått bestämma var de skulle träffas och hon tyckte bäst om möten i hemmiljön. Hon berömde socialsekreterarens bemötande. Framförallt hade hon blivit lyssnad på och fått gensvar på sina tankar. De hade också kunnat diskutera sig fram till en lösning under de fyra samtal de haft tillsammans. De beslutade åtgärderna var mamman nöjd med. De tidigare socialsekreterare hon hade haft hade hon en negativ erfarenhet av. Till exempel hade en socialsekreterare beslutat om en kontaktfamilj där barnet inte trivdes. Den socialsekreteraren hade inte hjälpt till att förbättra situationen. Hon hade inte heller samtalat med barnet för att få hennes uppfattning. Den ”nya” socialsekreteraren gav förslag om stödinsatser som mamman framförde till dottern som hade uppskattat åtgärdsförslaget.

Om mamman hade fått bestämma så skulle hon önska att Socialförvaltningen kom på fler hembesök för att få en bättre förståelse av hemmiljön.

Dottern

Det var mamman som berättade för flickan att utredningen skulle startas. Det tog alldeles för lång tid innan hon fick hjälp. Hon hade varit nervös inför första mötet med socialsekreteraren men efter en tid blev det lättare att prata med henne. Hon var kritisk mot att socialsekreteraren antecknade det som sades under samtalen. Det hade varit lättare att prata om samtalet spelats in på ljudband.

Det som varit jobbigast var att hon behövde återge många detaljer. Det som hade varit bra var åtgärden med stödperson. Hon hade inte fått påverka besluten utan fått berätta om sin situation. Men hon har blivit trodd vilket kändes skönt. Hon önskade att det hade funnits mer personal att tillgå under utredningen och att utlovade tidsramar hållits. Socialsekreterare skulle också vara så naturliga som möjligt när de träffar klienterna och inte förstå sig.

Socialsekreteraren

Det kom in en anmälan från skolan med frågetecken kring barnets välbefinnanden. Hon tog då kontakt med mamman för att boka in ett första samtal. Hon tog sedvanliga kontakter med skolan, vården och det sociala nätverket. Det sistnämnda kartlades i dialog med föräldern. Socialsekreteraren tog också kontakt med flickan och de samtalade tillsammans i skolan. Samtal på förvaltningen tyckte hon inte var bra då det kunde få barn att känna sig obekväma.

Detta hade varit en enkel utredning att utföra eftersom både föräldern och barnet hade varit ”bra på att kommunicera sina behov”. Däremot hade de haft svårigheter att kommunicera med varandra. Det tog tid att göra utredningen för att kunna fastställa vad som var lämpliga åtgärder. Efter beslutet om åtgärd hade familjen varit tacksam för insatsen.

Hon var positiv till BBIC-materialet även om hon inte använde det slaviskt. Det tydliggör vad som ska utföras och det har en fungerande struktur. Tyvärr saknades gemensam syn på hur materialet skulle användas i arbetsgruppen. Hon hade ingen tidigare erfarenhet av barnavårdsutredningar. Hon hade dock hört av mer erfarna socialsekreterare att det tidigare arbetssättet gick mer planlöst till och de hade varit osäkra på vad de skulle utreda.

Ärende 16

Utredningen öppnas utifrån frågeställningar om hur barnet skulle kunna umgås med sina föräldrar. Åtgärd blev samtal med terapeut.

Pappan

Pappan tog kontakt med Socialförvaltningen då han varit orolig för dotterns beteende och hur hon hade det hos sin mamma. Socialsekreteraren pratade med få personer och han hade fått träffa henne vid några enskilda tillfällen. Hon hade då lyssnat på honom och de kom överens om insatser. Han kände sig väl bemött av socialsekreteraren däremot hade dottern berättat att hon tyckte att socialsekreterarens frågor var konstiga och komplicerade. Hon hade känt det som hon om var på förhör snarare än att det var ett samtal som var inriktat på hennes behov. Socialsekreteraren hade antecknat vad barnet sagt vilket varit negativt. När utredningen var klar hade dottern och han klagat på att återgivningen av vad de sagt inte stämde. De klagade till socialsekreteraren som ändrade texten. Den stödperson som dottern tilldelades var pappan missnöjd med. Han önskade någon som kunde vara tillgänglig på kvällarna och som kunde se till att flickan kom hem. Stödpersonen hade egna barn och hon anpassade mötestiderna utifrån sina behov snarare än efter familjens.

Om pappan fått önska skulle insatserna komma tidigare och socialsekreterare skulle lyssna mer på de drabbade och utsatta. Socialsekreterare skulle göra fler hembesök för att undersöka hur familjen fungerar. Åtgärder skulle vara utifrån familjens behov för att annars fanns risken att de inte skulle komma att fungera.

Socialsekreteraren

Det var pappan som anmälde ärendet. Socialsekreteraren hade inte pratat med alla hon önskade och inte heller gjort något hembesök. Hon pratade enskilt med dottern men också tillsammans med pappan. Åtgärden var ett förslag som tagits

fram i samråd med familjen. Föräldrarna tyckte nog att utredningen tog för lång tid och pappan tyckte inte om att han blev indragen på det sätt han blev. Utredningen var svår att utföra för föräldrarna var i konflikt med varandra.

BBIC-materialet utgick från tillfredställande frågeställningar. Materialet uppfattades som en slags kvalitetssäkring på det arbete hon utförde. Om alla socialsekreterare använde det skulle möjligheten öka för att klienterna fick likvärdiga utredningar och därmed skulle deras rättsäkerhet kunna öka. Om hon hade fått lämna önskemål skulle hon gärna jobba två och två i ärenden. Ytterligare en handläggare skulle kännas som ett stöd i arbetsprocessen. Det vore också vara bra om samtalen kunde spelas in på band och att hon kunde få hjälp med utskriften. Då skulle hon slippa anteckna under samtalen.

Ärende 17

Utredning startades på grund av misstanke om brister i hemmet. Åtgärden blev frivillig placering i ungdomsboende med stödåtgärder sju timmar per vecka.

Mamman

Mamman tog kontakt med Socialförvaltningen när hon tyckte att dotterns beteende var oroväckande. Utredningen hade försvårats av att de fått byta socialsekreterare flera gånger på grund av graviditetsledigheter och omplaceringar. Hon hade varit osäker på vem hon skulle kontakta. Vid ett tillfälle lades utredningen ner. Hon tyckte att man inte hade lyssnat på henne i tillräcklig utsträckning. Fokus var på barnets åsikter. Till exempel hade en tidigare socialsekreterare ringt till flickan och frågat ”hur mår du nu” och när dottern svarade ”bra” så hade socialsekreteraren sagt ”ok, då lägger vi ned utredningen.”

Dotterns kontaktperson anmälde sedan ärendet igen till sociala förvaltningen. Hon talade också om det för både flickan om mamman innan hon anmälde. När den utredningen startade fick de en mycket bra socialsekreterare som dock blev gravid, och efter det ytterligare en handläggare som ville lägga ner utredningen igen. Då protesterade familjen. Den senaste handläggaren hade mamman bara träffat en gång men pratat med på telefon vid flera tillfällen. Den förra socialsekreteraren hade hon en bärande kommunikation med. Hon hade haft många samtal med dottern, skolpersonal och flera andra viktiga personer för flickan.

Mamman tyckte att den senaste socialsekreteraren till en början inte hade varit bra för dem men att hon har blivit bättre med tiden. Hon har informerat om utredningsprocessen i begränsad omfattning och tagit lång tid på sig att utföra utredningen. Mamman hade önskat mer respekt för sina åsikter. Hon kände sig betraktad som en värdelös förälder och ifrågasatt. Dottern hade däremot blivit väl bemött även om hon uttryckt att det var besvärligt att byta socialsekreterare. När byte sker så borde det finnas en övergångsperiod mellan dem för att familjen ska hinna lära känna den nya.

Socialsekreteraren

Socialsekreteraren hade hoppats på att de förslagna åtgärderna skulle kunna ge flickan det hon behövde och önskade. Vid intervjutillfället hade den utvecklingen inte uppnåtts. Flickan hade varierande problematiker och hon hade önskat att få hjälp med att flytta till eget boende. Socialsekreteraren hade föreslagit ungdomshem med vuxna stödpersoner. Hon hade framförallt lyssnat på flickan och tagit hennes perspektiv i utredningen. Stödet för detta agerande fann hon i BBIC-materialet. Materialet hjälpte dessutom till att strukturera utredningsarbetet för att få fram det som var väsentligt.

Sammanfattning

Intervjuerna visar att föräldrar, barn och socialsekreterare har varierande men också samstämmiga upplevelser av utredningsprocesser där BBIC materialets manual har varit utgångspunkt för utredningen. Nedan följer en beskrivning utifrån de olika deltagarnas perspektiv.

Barnens perspektiv

Skälen till att få barn ville bli intervjuade var varierande och har inte närmare analyserats. De som deltog hade dock viktiga erfarenheter att berätta om. Nedan följer några aspekter de angav.

Bemötande

Barn angav betydelsen av att bli involverade i utredningsförfarandet. De vill bli lyssnade på och deras åsikter skulle respekteras i ökad utsträckning. Det gällde både möjligheten att få tala ensam med socialsekreterare och tillsammans med föräldrar, men också att deras åsikter och behov skulle tas större hänsyn till i de åtgärder som fastställdes. Pojken i ärende 3 angav exempelvis att barns åsikter är viktiga och socialsekreterare borde utgå från deras uppfattningar när de talar med föräldrarna. Han hade också noterat att socialsekreterare inte trodde på barns berättelser. Även om ambitionen hade varit att lyssna på barnet är det tänkvärt att vissa ändå hade känt sig oinformerade och inte lyssnade på i tillräcklig utsträckning. Dessutom hade det varit besvärligt för dem att deras ärenden tog alldeles för lång tid att utreda.

Flera hade känt sig felciterade i utredningen och när det påpekades hade vissa socialsekreterare faktiskt ändrat sin text i förhållande till barnets kommentarer. Barn beskrev att de blivit trevligt bemötta vilket innebar att socialsekreterare hade varit vänliga och inbjudande. Flera påpekade att det varit störande att

socialsekreterare förde anteckningar under samtalen med dem. De tappade fokus på samtalsämnet och det var svårt att komma igång igen med sin berättelse när socialsekreteraren hade antecknat färdigt.

Byte av socialsekreterare

Byte av socialsekreterare var negativt. Framförallt därför att vissa betraktades som bättre än andra. Den person som barn hade skapat en relation till ville de gärna fortsätta ha kontakt med. Förutom att de var tvungna att relatera till en ny person när den tidigare blev utbytt blev de tvungna att berätta ”sin historia” ytterligare en eller flera gånger. De nya socialsekreterarna tycktes inte läsa in sig på deras tidigare berättelser.

Föräldrarnas perspektiv

Eftersom det var fler föräldrar än barn som intervjuades finns det mer information att hämta från dem. Biologiska föräldrar kunde vara både överens och oense om hur de hade blivit bemötta. Om endast en förälder blev intervjuad i den här studien kan det alltså innebära att den andre skulle ha uttryckt sig något annorlunda.

Bemötande av föräldrar

Flera beskriver socialsekreterare som vettiga, empatiska, trevliga, ödmjuka och att de haft förmågan att lyssna på ett respektfullt sätt. De hade också varit sakliga och förtroendeingivande. Vissa föräldrar lyfte fram att de känt sig informerade om hur utredningsförfarandet skulle gå till och deras socialsekreterare hade varit lätt att få tag på vid behov. Var de inte anträffbara hörde de av sig när de hade mer tid. Även om det fanns beskrivningar om motsatsen så inkluderade föräldrarnas beskrivningar också att deras förslag på åtgärder hade blivit tagna på allvar och att insatserna resulterade enligt föräldrarnas önskemål. Det här gällde framförallt den senaste socialsekreteraren som hade arbetat utifrån BBIC-modellen. De tidigare beskrevs vanligtvis med

bristande kvalitet som var lika med motsatsen till det bemötande den senaste socialsekreteraren hade uppvisat. I och för sig fanns det också föräldrar som var kritiska till den senaste socialsekreterarens bemötande, men de var förvånansvärt få. En kritik var att socialsekreterare inte kontaktade dem tillräckligt ofta för att berätta om utvecklingen i ärendet. Likaså att de inte känt sig tillräckligt informerade under utredningsprocessen. Flera föräldrar önskade fler uppföljningssamtal efter beslut om åtgärder.

De här berättelserna visar att de senaste socialsekreterarna vanligtvis hade klarat av att visa ett respektfullt bemötande trots att utredningarna hade inneburit att föräldrar blivit ifrågasatta och kritiserade av socialsekreterare, både under utredningsprocessen och i utredningen.

Bemötande av barn

Föräldrarna var vanligtvis positiva till att barnen blev lyssnade på och respekterade för sina åsikter. Några föräldrar var kritiska till hur samtalen med barnen gått till. En pappa uttryckte att socialsekreterare inte skulle hålla på med tester för att få fram vad barn tycker. Det var bara att fråga dem istället. Andra hade inte förstått varför socialsekreterare lekte med barn istället för att tala om det som saken gällde. De flesta ansåg att barnen skulle få prata ensamma med socialsekreterare men det fanns också föräldrar som inte ville att barn skulle bli intervjuade överhuvudtaget. När det gällde de yngre barnen framkom ett önskemål om att de kanske inte skulle vara med vid det första samtalet med socialsekreteraren. Det fanns olika uppfattningar om samtalet skulle ske i hemmet eller på en mer neutral plats. Oavsett vilket var det viktigt att socialsekreterare strävade efter att barn kunde känna sig trygga i samtal med dem. Kritiska synpunkter var att samtalet kunde ha haft en förhörliknande karaktär och att frågor varit konstiga men också svåra att förstå. När

socialsekreterare hade antecknat under samtalet hade det också uppfattats som besvärande av barn.

Föräldrar kunde rapportera att deras barn varit bekymrade över vad som framkommit i utredningen, framförallt vad som stått om deras egen utsaga. De berättade också att deras barn hade känt sig oinformerade om vad som hände under utredningsprocessen och att de kunde vara oroliga för vad som skulle komma att hända när den var klar. Mestadels hade föräldrar hört att deras barn varit nöjda med de sätt de blivit bemötta på.

Det fanns också beskrivningar om bristande barnkompetens hos socialsekreterare. En skulle exempelvis ha berättat barnets version av en konflikt till den förälder som blev kritiserad. Det skulle i sin tur ha medfört att barnet blivit kritiserad för sina uttalanden av den förälder som fått informationen. I det här fallet hade konflikten mellan föräldrarna förstärkts snarare än reducerats på grund av informationsmissen.

Flera föräldrar ansåg att socialsekreterare hade haft för mycket fokus på föräldrarnas perspektiv i sitt utredningsförfarande medan andra uttryckte motsatsen. De sistnämnda hade känt sig åsidosatta i förhållande till sina barn. De flesta var dock nöjda med att barnets perspektiv synliggjorts och att de själva också hade fått vara delaktiga på ett tillfredställande sätt.

Tillintetgjorda

Även om föräldrar blev respektfullt bemötta kunde de känna sig maktlösa i förhållande till de beslut som fattades. Föräldrar kunde också känna sig värdelösa under utredningsprocessen och efter att de läst igenom utredningen. Om beslutet var till deras nackdel hade det varit svårt att klaga på besluten då de kände sig ifrågasatta och underlägsna i förhållande till myndigheterna. Det fanns

också beskrivningar om allianser mellan socialsekreterare och deras advokater som hade varit svåra att hantera. Några föräldrar kände sig djupt kränkta, överkörda och felciterade. För dem hade utredningsprocessen och resultatet av den varit klart påfrestande. Åtgärder var av varierande kvalitet enligt föräldrar. Vissa var mer nöjda än andra. En förälder beskrev exempelvis stödpersonen som helt fel för dotterns behov. Hon fanns inte tillgänglig de tider som flickan behövde henne. En annan förälder fann stödpersonen mycket kompetent och betydande för sitt barn.

Byte av socialsekreterare

Ett genomgående tema var problematiken med att byta socialsekreterare inte bara under utredningstiden utan också när barn blev äldre eller när utredningar förekommit vid flera tillfällen. Kontinuiteten avbröts och de hade behövt berätta sin historia flera gånger oavsett att det fanns tidigare journalanteckningar att läsa in sig på. Det fanns önskemål om att förbättra tillgängligheten med socialförvaltningen när behov av hjälp var akut. De ville inte ringa växel och förklara sitt ärende innan de fick tag på rätt person att prata med.

Tidsåtgång för utredningen

Vanligtvis framkom att de uppfattade att utredningsprocessen tog alldeles för lång tid. Det var besvärligt att vänta på beslut om åtgärder då problemen oftast var akuta. Behoven av stödinsatser kunde ha förändrats när väl beslut om åtgärd hade fattats. Likaså var det oroande att vänta länge på besked om vad socialnämnden kommit fram till.

Språkrör mellan olika aktörer

Framförallt två föräldrar lyfte fram bristande kommunikation mellan de som arbetade i ärendet. De önskade en förbättrad samverkan mellan beställare och

utförare så inte föräldrar skulle behöva berätta vilka beslut som fattats av någon annan.

Socialsekreterarnas perspektiv

Socialsekreterare hade arbetat utifrån BBIC-modellen i varierande omfattning. Alla delgav sina uppfattningar kring arbetsmodellen och dessa var mer eller mindre varierande.

Nedan följer en genomgång av de framträdande aspekterna som lyftes fram.

Bemötande av vuxna och barn

Föräldrar kunde vara negativa till socialtjänstens tidigare ageranden men socialsekreterare undvek inte att kommunicera med dem ändå. Föräldrarna fick mer information och fler samtal med socialsekreterare jämfört med barnen. Det framkom dock att socialsekreterare hade barnets perspektiv i åtanke när de samtalade med föräldrar och att de också kunde gå emot föräldrar som uttalade något emot barns intressen.

Det fanns önskemål från framförallt de socialsekreterare som var positiva till materialet att det skulle användas i alla kommuner i Sverige. Det skulle kunna säkerhetsställa att barn och föräldrar erbjöds liknande bemötande oavsett var de bodde i landet. Om socionomstuderande och nytexaminerade socionomer fick utbildning i hur de kunde använda BBIC-materialet kunde det underlätta för dem att snabbare förstå hur de skulle arbeta med barnavårdsärenden.

Barn och föräldrar hade uttryckt att det var negativt att socialsekreterare antecknade under samtalen med dem. Framförallt gällde detta under barnsamtalen. Skälet till att socialsekreterare vanligtvis antecknade var att komma ihåg vad som sades. Endast en angav att hon inte gjorde det. Bandinspelningar förekom inte. Det kunde vara svårt att få med det sagda när de

skulle lyssna och anteckna samtidigt. Vissa skrev ner sina anteckningar i form av sammandrag direkt efter utfört samtal men det kunde också gå upp till en månad mellan samtal och sammandrag. Få problematiserade hur korrektheten i återgivning kunde påverkas av deras bristande hantering av intervjuerna. Det fanns kritik mot de styrande frågorna för barnintervjuer i BBIC-materialet. En socialsekreterare hade utvecklat egna mer öppna frågor för att fånga barns beskrivningar. Socialsekreterare förde också diskussioner i sina arbetsgrupper för att hitta modeller för hur de bättre skulle kunna samtala med barn. Det förekom att socialsekreterare beskrev en osäkerhet i hur de skulle agera i möten med barn. Det gällde framförallt hur de skulle kunna fånga barnens upplevelser, få information om hemförhållanden och kvaliteten på relationer inom familjen. De yngre socialsekreterarna konstaterade att de mer erfarna kunde ha ett föråldrat synsätt på hur samtal med barn skulle gå till.

Socialsekreterare hade mestadels samtal med barn och föräldrar men också med skolpersonal och övrigt nätverk. Flera planerade först vilka de skulle prata med och hur dessa möten skulle gå till även hur ofta samtal skulle ske. Om familjemedlemmarna hade förslag på personer som skulle kontaktas hade vissa också en öppenhet för att också intervjua dem.

Tidsbegränsningar

Precis som föräldrar och barn berättade de flesta om tidsbristen i utredningsarbetet. De önskade mer tid för samtal med de berörda samt mer tid för att bättre formulera sina utredningar. Tidsbristen kunde medföra att de endast använde materialet i begränsad omfattning. Valet föll på de delar som de själva tyckte var viktiga och användbara. Kraven på att arbeta utifrån BBIC-materialet var problematiska utifrån tidsaspekten, eftersom det krävde mer arbete jämfört med tidigare. När föräldrar var i konflikt med varandra fanns svårigheter att hitta tider för gemensamma samtal och utredningar kunde försenas på grund av detta.

Struktur på utredningsarbetet

Det var inte självklart att arbetsgrupper hade samma syn på hur barnvårdsarbete skulle utföras utifrån BBIC-materialet. I stort sätt alla socialsekreterare uppskattade strukturen i BBIC-manualen men de flesta var kritiska till materialets stora omfattning. Informationsmaterialet gav socialsekreterare stöd i vad som ska informeras om när en utredning öppnas. Det var mycket användbart för många och användes till och med av de socialsekreterare som var kritiska till modellen. Andra positiva kommentarer var att materialet tydligt anger vilka aspekter som ska utredas i barnvårdsarbetet, och de fick stöd för att hela tiden ha barnets perspektiv i fokus i alla delar av utredningsarbetet. Likaså angavs att dokumentationen underlättades av den tydliga strukturen och riktlinjerna för arbetsmaterialet. Materialet ger vägledning men beskrevs också som alltför styrande. När utredningen var klar hade den ett tydligare innehåll jämfört med tidigare.

Eftersom materialet var omfattande, arbetskrävande och eftersom det fanns upprepningar som gjorde det svårt att bedöma var information skulle föras in, hade socialsekreterare utvecklat egna utredningsmodeller med utgångspunkt från BBIC-strukturen. Dessa konstruktioner skrevs i löpande text för att komma ifrån upprepningar och tomma sidor i ursprungsmaterialet. Om socialsekreterare i materialet saknade aspekter som var av betydelse fördes dessa in i utredningen. Det fanns också en risk att subjektiva tolkningar fördes in, tolkningar som kunde föra med sig att informanter inte kände igen sig när de läste igenom utredningen i färdigt skick.

Stöd

Ett återkommande tema från framförallt de mer oerfarna socialsekreterarna var behovet av att göra utredningar med ytterligare en socialsekreterare. Dessutom fanns önskemål om mentorer som kunde fungera som stöd under utredningsarbetet. Med dem skulle de kunna diskutera hur BBIC-materialet skulle kunna användas. Ingen tog upp problematiken med ojämlika förhållanden mellan klienter och myndighetsutövare när flera deltog i samma ärendehantering. Kanske berodde önskan om ytterligare en socialsekreterare på att det fanns en stark kritik mot hur introduktionen av materialet hade gått till. De kände sig oinformerade om och osäkra i hur de skulle kunna utföra sin arbetsinsats. Bristande kunskap om hur materialet skulle kunna användas när de påbörjade barnavårdsutredningar utifrån BBIC-materialet kan ha påverkat deras inställning till att arbeta utifrån BBIC materialet.

Det fanns också önskemål om att anlita experter som hade fördjupad kunskap om utsatta barn, både generellt och specifikt. De ville också utveckla sin egen kompetens för att på ett mer kvalificerat sätt kunna föra fram ärenden i länsrätten.

Antal ärenden

I stort sätt alla var kritiska till att ärendemängden per socialsekreterare var för stor. BBIC-materialet var mer arbetskrävande än tidigare utredningsmodeller och därför ville de ha färre ärenden att ansvara för så de kunde göra mer kvalificerade arbetsinsatser. På grund av ärendemängden fick de minska ner på antalet samtal med berörda per ärende och gjorde inte heller hembesök i tillräcklig utsträckning. Konsekvensen av det blev att de inte hann bygga upp bärande arbetsallianser med klienter och deras anhöriga.

Slutsatser

Tidigare forskning har visat på ett stort behov av att utveckla metoder för att bättre kunna tillvarata barns intressen i socialtjänstens barnavårdsarbete. Fokus i den här studien var på hur socialtjänstens ambitioner att integrera en ny arbetsmetod kunde ha utvecklat barns, föräldrars och socialsekreterares möjligheter att öka barnperspektivet i utredningar om deras livsvillkor. Studien har sina begränsningar då vi inte lyckades få med barnens röster i tillräcklig omfattning. Å andra sidan har tidigare studier visat att fokus i barnavårdsarbete har varit på föräldrarnas beteende och agerande utan att en sammankoppling har gjorts med barnets perspektiv på sina behov och reaktioner på föräldrarnas beteende. Den här studien visar att när en sammankoppling görs är föräldrar vanligtvis inte negativa till att socialsekreterare samtalar med deras barn om deras upplevelser och erfarenheter av dem. De snarare uppmuntrar en sådan arbetsmetod. Föräldrar önskade till och med att socialsekreterare skulle bli ännu mer fokuserade på barnens berättelser om sin verklighet. Sådan information kan förhoppningsvis motivera socialsekreterare att ytterligare förstärka ambitionen att förstå hur barn uppfattar och förstår sin egen verklighet via egna och andras berättelser.

BBIC-materialet visar på en samhällsambition att förverkliga en förbättrad hantering av barnperspektivet i utredningar om deras livsvillkor. Den här studien visar att när socialtjänsten utgår från denna arbetsmodell utvecklas utredningsmetodiken mot detta mål. Resultaten visar dock att integreringen utifrån en modell kan få varierande utfall, framförallt beroende på att varje ärende är unikt, precis som de människor som deltar i utredningsprocessen.

De flesta föräldrar kände sig respektfullt bemötta oavsett utfallet i ärendet, men de önskade mer samtalstid både för sig själva och sina barn tillsammans med de utredande socialsekreterarna. Tidsbristen var också ett bekymmer för de utredande socialsekreterarna. De önskade utökade möjligheter att möta och lära känna de personer de var satta att bedöma kompetensen på. Bedömningar av andra kräver avancerade analyser med utgångspunkt från kvalitativ information. BBIC-materialet har förutsättningar för att få fram betydelsefull information men om det finns bristande möjligheterna att utföra en tillfredställande arbetsinsats försvåras integreringen av en ambitiös arbetsmodell. Det framkommer organisatoriska brister exempelvis att barn och föräldrar av olika skäl fått byta socialsekreterare vid ett eller flera tillfällen och fått vänta länge på att utredningar färdigställs. Socialsekreterare hade en för hög arbetsbelastning och vissa var ovana vid att arbeta med barn och familjer. Framförallt var de inte tillräckligt informerade om och tränade i hur de på bästa sätt skulle kunna använda BBIC-modellen som arbetsverktyg.

Utan ett organisatoriskt stöd till dem som ska hantera modellen kan det bli onödiga dynamiska processer i förverkligandet av förändringsprocessen. Om BBIC-modellen ska kunna fungera som en teoretiskt funktionell metod behövs användare som förstår hur den ska appliceras på komplicerade mänskliga dilemman. Om utförare har hög kompetens och förmåga att samla in information av betydelse kan förutsättningarna för att utredningar ska innehålla kvalitativa baskunskaper att besluta åtgärder utifrån öka. Integreringen av nya förhållningssätt måste få ta tid och socialsekreterare kan behöva mycket stöd i termer av tid, mindre arbetsbelastning och kunskapsutveckling för att kunna utföra förväntad arbetsinsats.

En arbetsmodell bör vara flexibel inom ramen för dess logik. Utifrån studiens förutsättningar framkommer det att BBIC-modellen behöver utvecklas ytterligare för att bättre kunna anpassas till den verklighet som socialsekreterare verkar i. Frågan är hur de ska kunna utföra en tillfredställande arbetsinsats och integrera modellens synsätt och förväntningar om de inte får förutsättningar för det. Det är min förhoppning att studien kan ge en insikt om hur modellen kan utvecklas ytterligare där hänsyn tas till socialsekreterares förutsättningar att integrera modellens ambitioner.

Referenser:

Andersson, G. (1991). *Socialt arbete med små barn*. Lund: studentlitteratur.

Andersson, G. (1995). *Barn i samhällsvård*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, G. (1998). *Föräldrakontakt och familjetillhörighet ur fosterbarns perspektiv*. Socialvetenskaplig tidskrift, 5, 3-23.

Andersson, G., Aronsson, K. (red)., Hessle, S., Hollander, A., Lundström. T. (2001). *Haverier i social barnavård? Fem fallstudier*. Stockholm; Gothia.

Aronsson, K. (2001). Berättande och sanning. I G. Andersson., K. Aronsson(red)., S. Hessle., A. Hollander., T. Lundström. *Haverier i social barnavård? Fem fallstudier*. Stockholm; Gothia.

Barnkommittén SOU (1997: 116). *Barnets bästa i främsta rummet. FN:s konvention om barnets rättigheter i främsta rummet*. Stockholm: Socialdepartementet.

Barnet i rättsprocessen. SOS- rapport (1995:21)

Bruner, J. (1986). *Actual mind, possible worlds*. Cambridge: Harvard University Press.

Bruner, J. (1990). *Acts of meaning*. Cambridge: Harvard University Press.

Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Cambridge: Harvard University Press.

Bruner, J., & Haste, H. (1987). (Eds.). *Making sense. The child's construction of the world*. London. Methuen & Co.

Burman, E. (1994). *Deconstructing Developmental Psychology*. Routledge.

Butler, I. & Williamsson, H. (1994). *Children speaks. Children, trauma and social work*. Essex: Longman Information and Reference.

Börjesson, B. & Håkansson, B. (1990). *Hotade, försummade, övergivna - är familjehemsplacering en möjlighet för barnen?* Stockholm: Rabén & Sjögren.

Cederborg, A-C. (2000). *Barnintervjuer. Vägledning för utredningsarbete*. Stockholm: Liber.

Cederborg, A-C. & Karlsson, Y. (2001a). Omhändertagande med barnets perspektiv **Socialvetenskaplig tidskrift**, **3**, 163-179.

Cederborg, A-C. (2005). *Att intervju barn- vägledning för socialsekreterare*. Stockholm; Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Cederström, A. (1990). *Fosterbarnsanpassning - en relationsproblematik. Om 25 barn i åldrarna 4-12 år som placerats i fosterhem*. Stockholms Universitet: Pedagogiska institutionen.

Claezon, I. (1987). *Bättre beslut*. Umeå: Umeå Universitet.

Cleaver, H., & Unell, I., & Aldgate, J. (1999). *Children´s needs - Parenting capacity*. London: The Stationery Office.

Dencik, L. (1989). Growing up in the post-modern age: On the child's situation in the modern family, and the position of the family in the modern welfare state. *Acta Sociologica*, 2:32: 155-180.

Egelund, T. (1997). *Beskyttelse af barndommen: socialforvaltningers risikovurdering og indgreb*. Akad. Avh. København: Hans Reitzels Forlag.

Farmer, E., & Owen, M. (1995). *Child protection practice: Private risks and public remedies*. London: HMSO publication center.

Hessle, S. (1988). *Familjer i sönderfall. En rapport från samhällsvården*. Stockholm: Nordstedts.

Hyden, L. (1997). De otaliga berättelserna. I L. Hyden & M. Hyden (red.), *Att studera berättelser*. Stockholm: Liber.

Holstein, J., & Gubrium, J. (1997). Active interviewing. I D. Silverman (ed.), *Qualitative research: Theory, method and practice*. London: Sage.

Hollander, A. (1985). *Omhändertagande av barn*. Stockholm: Aktuell juridiskt förlag.

Hollander, A. (1998). Barns rätt att komma till tals-ökat inflytande för barn eller vuxna? *Nordisk Sosialt Arbeid*, 4 (18).

James, A., & Prout, A. (1990). *Constructing and reconstructing childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood*. London: The Farmer Press.

King, M. & Piper, P. (1990). *How the law thinks about children*. Aldershot: Gower.

Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

La Fontaine, J. S. (1979). *Sex and age as principles of social differentiation*. London: Academic Press.

Levin, C. (1998). *Uppfostringsanstalten. Om tvång i föräldrars ställe*. Lund: Lunds Universitet.

Lundström, T. (1993). *Tvångsomhändertagande av barn. En studie av lagarna, professionerna och praktiken*. Stockholm: Socialhögskolan.

Mattsson, T. (2002). *Barnet och rättsprocessen. Rättsäkerhet, integritetsskydd och autonomi I samband med beslut om tvångsvård*. Lund: Juristförlaget: Lund.

Norman, K. (1996). *Kulturella föreställningar om barn. Ett socialantropologiskt perspektiv*. Rädda barnen. Köping; Christer Persson Tryckeri AB.

Pringle K., & Harder, M. (1999). *Through two pairs of eyes: A comparative study of Danish social policy and child welfare*. Aalborg: Aalborg university press.

Qvartorp, J., Bardy, M., Sgritta, G., & Wintersberg, H. (!994). *Childhood matters. Social theory, practice and politics*. Wien: Aldershot, Avebury Euorpeen Center.

Riessman, C. (1993). *Narrative anlysis*. Newbury Park:Sage.

Rosenwald, G., & Ochberg, R. (1992). Introduction: Life stories, cultural politics, and self- understanding. I: G. Rosenwald., & R. Ochberg (eds.), *Storied lives: the cultural politics of self-understanding*. New Haven: Yale University Press.

Socialstyrelsens rapport (2000:1). *Sexuella övergrepp mot barn. En kunskapsöversikt*. Stockholm: Modin Tryck

- Spence, D. (1982). *Narrative truth and historical truth. Meaning and interpretation in psychoanalysis*. New York: Norton.
- Statens offentliga utredningar (SOU) 2000:77. *Omhändertagen. Samhällets ansvar för utsatta barn och unga*. Stockholm: Nordstedts tryckeri. AB.
- Stattin, H. & Magnusson, D. (1996). Antisocial development: A holistic approach. *Development and Psychopathology*, 8, 617-645.
- Sundell, K. & Egelund, T. (2000). *Barnavårdsutredningar- en kunskapsöversikt*. Stockholm: Gothia.
- Tiller, P-O. (1991). "Barneperspektivet" - om å se och bli sett. I: *Barn - nytt fra forskning om barn i Norden 1*. Trondheim: Senter för barneforskning.
- Vinnerljung, B. (1989). *Fosterhemsförvaltning*. Lund: Socialhögskolan.
- Vinnerljung, B. (1996). *Fosterbarn som vuxna*. Lund: Arkiv förlag.
- Wattam. C. (1997). *Making a case in child protection*. Harlos; Longmans.
- Wåhlander, E. (1995). *Att allsidigt belysa barns sociala situation*. Stockholm: Stockholms Universitet.

FoU-rapporter i FoU Centrum

- FoU-rapport 1:2002 **Els-Marie Anbäcken**, (red), Kultur och meningsfull vardag inom äldreomsorgen
- FoU-rapport 2:2002 **Eva Hill, Agneta Johnsson**, Samtalsgrupper – som metod i arbete med separerade föräldrar. Rapport om fokusgruppsintervjuer
- FoU-rapport 3:2002 **Sophia Lövgren**, Att planera ett äldreboende: Sörgården - från ritbord till inflyttning. Slutrapport av delstudie ett.
- FoU-rapport 4:2002 **Karin Rulander**, Utvärdering av KUB-projektet – ett öppenvårdsprojekt för barn och ungdomar i Kinda kommun ur ett brukarperspektiv.
- FoU-rapport 5:2002 **Owe Anbäcken, Jan-Olof Hugozon**, Rehab Resurscentrum, en studie av ett utvecklingsprojekt inom äldreomsorgen, Linköping 1997-2000.
- FoU-rapport 6:2002 **Susanna Djerf, Maud Frithioff, Magnus Löfgren**, Egenutvärdering av KUB-projektet.
- FoU-rapport 7:2002 **Lisa Nylund, Christina Bexing**, Hemlöseprojektet 1999-2001.
- FoU-rapport 8:2002 **Anita Karlsson, Lena Lundmark**, Förebyggande av fallskador bland äldre personer i särskilt boende – en multiprofessionell kvalitetsmodell.

- FoU-rapport 9:2003 **Eva Forss, AnnMari Löf**, Hur utbildning av vårdpersonal påverkar äldres utevistelser på särskilt boende. Utevistelsens hälsobefrämjande effekter på människan.
- FoU-rapport 10:2003 **Owe Anbäcken, Helena Klöfver**, Implementering av ett kvalitetssystem. En studie inom omsorgsverksamheten i Åtvidaberg.
- FoU-rapport 11:2003 **Eva Hill, Agneta Johnsson**, Samtalsgrupper – som metod i arbetet med separerade föräldrar. En arbetsmodell.
- FoU-rapport 12:2003 **Helena Klöfver, Lise-Lotte Ardell**, Vad tycker ungdomar om Råd och Stöds ungdomsverksamhet? Utarbetandet av ett utvärderingsinstrument.
- FoU-rapport 13:2003 **Katarina Berzell, Maria Persson, Sara Ågren**, Projekt Trampolin. Egenutvärdering av en projektverksamhet.
- FoU-rapport 14:2003 **Eva Ellström, Bodil Ekholm**, Att lära i arbetslag. En studie inom hemtjänsten.
- FoU-rapport 15:2003 **Irène Johansson**, Etnicitet och åldrande är mer än äldre invandrare.
- FoU-rapport 16:2004 **Christin Strömstedt**, Arbetsrehabilitering för psykiskt funktionshindrade och Daglig Verksamhet för personer med utvecklingsstörning - ett samverkansprojekt mellan olika huvudmän
- FoU-rapport 17:2004 **John Boman, Stefan Johansson**, Organiseringen av individ- och familjeomsorgen i Östergötlands län. En pilotstudie.
- FoU-rapport 18:2004 **Irene Rönnqvist, Agneta Lindgren**, Kompetens- och verksamhetsutveckling vid sex BoDa-enheter. Beskrivning och utvärdering vid sex BoDa-enheter (boende och daglig verksamhet) för gravt utvecklingsstörda personer i Linköpings kommun.

- FoU-rapport 19:2004 **Projektgrupp: Johan Adriansson, Cecilia Borg, Andreas Capilla, Ammie Envall, Lisbeth Nilsson, Sirpa Lumme, Stefan Ringdahl, Kicki Zentio**, Den livskraftiga arbetsplatsen. En förstudie vid äldreboendet Danbomsgården i Kinda kommun.
- FoU-rapport 20:2004 **Owe Anbäcken, Mats Ericsson**, Bygga för en ny generation, Förändring och lärande på deltagarnas villkor
- FoU-rapport 21:2004 **Sophia Lövgren**, Att planera ett äldreboende: Ett Sörgården för de äldre? Rapport två
- FoU-rapport 22:2004 **Ann-Christin Cederborg**, Kan frivilliga öppenvårdsinsatser löna sig?
- FoU-rapport 23:2004 **Henrik Danielsson, Malin Wass, Jerker Rönnberg**, Utvärdering av projektet Arbete och sysselsättning för yngre funktionshindrade i Linköpings kommun
- FoU-rapport 24:2005 **Eva Hill, Agneta Johnsson**, Samtalsgrupper – som metod i arbetet med separerade föräldrar. Rapport om Fokusgruppsintervjuer; en Arbetsmodell och Utvärdering.
- FoU-rapport 25:2005 **Olle Knutsson**, Samverkan inom missbruksvården i Boxholm, Kinda, Ydre och Ödeshög kommuner.
- FoU-rapport 26:2005 **Kerstin Angvik, Liselotte Björk**, Anhörigstöd på dagverksamhet för personer med demenshandikapp
- FoU-rapport 27:2005 **Mikael Nilsson**, Kompetenscentrum för utveckling av gruppinriktat socialt arbete.
- FoU-rapport 28:2005 **Annika Larsson**, Kund, Omsorgstagare eller Pappa. En studie av mötet mellan pensionär och enhetschef i hemtjänsten vid tecknandet av serviceavtal.
- FoU-rapport 29:2005 **Stefan Johansson**, Så ett frö och låt det gro. En studie av det särskilda boendet Aspen i Vadstena.

- FoU-rapport 30:2005 **Kjell Thun** (red.), Den Hälsofrämjande och livskraftiga arbetsplatsen. Ett projekt med offentliga och privat verksamhet i nätverkssamarbete juni 2002 – augusti 2004.
- FoU-rapport 31:2006 **Britt Lundén**, Nio år efteråt. En uppföljning av alla som 1996 hade offentlig omsorg i hemmet i Motala kommun.
- FoU-rapport 32:2006 **Ylva Bjerke, Anita Karlsson**, Delaktig till 100 %. Ett Hela-projekt inom Produktion Omsorg i Linköpings kommun
- FoU-rapport 33:2006 **Annlouise Gadd, Elisabet Kjellander, Lotta Lindgren**, Familjegruppsamtal. Bamse-teamets metodutveckling av sociala utredningar gällande fysisk misshandel av barn.
- FoU-rapport 34:2006 **Ingalill Thor, Per-Erik Ellström, Bodil Ekholm, Eva Ellström, Dan Rönnqvist**, FoU i praktiken. En studie av aktörer och projekt inom en flerkommunal FoU-verksamhet.
- FoU-rapport 35:2006 **Ann-Christin Cederborg**, Barns Behov I Centrum, Perspektiv på socialtjänstens utredningsarbete när barn misstänks fara illa.
- FoU-rapport 36:2006 **Bo Davidson, Dan Rönnqvist**, Kompetensförsörjning inom äldreomsorg.
- FoU-rapport 37:2006 **Ann-Christin Cederborg**, ”Lönsamhet” med frivilliga öppenvårdsinsatser - En långtidsuppföljning av klienters utveckling.
- FoU-rapport 38:2007 **Anne-Sofie Anlén, Gun Lanneström, Maj Berg**, Samtalsbehandling och taktil stimulering - en utvärdering av behandlingsinsatser
- FoU-rapport 39:2007 **Tobias Leoson**, Avslutade institutions- och familjehemsplaceringar av ungdomar 2004-2005. Beskrivning och analys

- FoU-rapport 40:2007 **Petra Dannapfel**, Makten över vardagen. Omsorgsarbete och brukarinflytande ur hemtjänstpersonalens perspektiv -en fokusgruppsstudie
- FoU-rapport 41:2007 **Linda Schultz, Helena Klöfver**, Delrapport från Landeryds Ängar, en studie av ett samverkansprojekt mellan Linköpings kommun och Östergötland läns landsting.
- FoU-rapport 42:2008 **Jenny Dahl, Mats Greiff**, Samforskning. Ett utvärderings- och kompetensutvecklingsprojekt med familjen som lärare
- FoU-rapport 43:2008 **Lena Hallgren-Berger**, Filbyterare i backspegeln. Uppföljning av ungdomar som varit inskrivna hos Filbytergruppen, Stöd och arbetsträning, vid Linköpings kommun.
- FoU-rapport 44:2008 **Lena Josefsson**, Anhörigvårdarens upplevelser av roller och känslor i relation till närstående och växelboende.
- FoU-rapport 45:2008 **Lise-Lotte Ardell**, Från Bistånd till Service. En studie om organisationens betydelse för utveckling av arbetssätt.
- FoU-rapport 46:2008 **Lisbeth Eriksson**, Behandling utan hinder, - utvärdering av projektet "HVB på service".
- FoU-rapport 47:2008 **Malena Gustavson**, Om att stödja våldsutsatta kvinnor som missbrukar. Reflektioner kring Projekt Greta på Stadsmissionen i Linköping.
- FoU-rapport 48:2009 **Lina Nyqvist & Isabella Sedin**, Metoder och arbetssätt på ett kommunalt HVB-hem.
- FoU-rapport 49:2009 **Pernilla Bergström**, Utveckling av kontaktmannaskap och lärande samtal-en studie genomförd inom äldreomsorgen.
- FoU-rapport 50:2009 **Elisabet Cedersund, Katarina Lundborg, Els-Marie Anbäcken**, Garnisonen - ett steg på väg!, Om starten av ett korttidsboende för äldre personer på väg hem från sjukhus.

FoU-rapport 51:2009 **Susanne Engström, Maria Lindahl, Lisa Tällberg**, En metod det svänger om! Rytmtterapi för personer med neurologiska skador.

FoU-rapport 52:2009 **Ann-Marie Markström**, Serviceinsatser inom socialtjänstens individ- och familjeomsorg. Möjligheter och dilemman.

Arbetsrapporter i FoU Centrum

Arbetsrapport 1:2002 **Els-Marie Anbäcken**, (red) **Miriam Berger**
(textbearbetning), Kultur och meningsfull vardag inom äldreomsorgen – en sammanfattning.

Arbetsrapport 2:2002 **Caroline Johansson**, Kunskapsöverföring – en källa till utveckling och lärande? En utvärdering av ett projekt för utveckling av metoder och kompetens för ökad kunskapsöverföring mellan personal inom olika vårdspecialiteter.

Arbetsrapport 3:2002 **Verksamhetsberättelse** för FoU-centrum för vård och omsorg 2000-2001.

Arbetsrapport 4:2002 **Margareta Junghard-Lindell**, Vad är viktigt för att må bra på äldre da'r? En enkätundersökning om hälsofrämjande insatser för äldre.

Arbetsrapport 5:2002 **Margot Månsson**, Omsorgsrekryterare – handledare i vård och omsorg. Linköpings kommun september 2000 – juni 2002.

Arbetsrapport 6:2003 **Anette Olsson & Monica Karlsson**, Samtalsgrupper – om kärlek, känslor och sexualitet för kvinnor och män med intellektuella och fysiska funktionshinder.

Arbetsrapport 7:2003 **Berit Bäck & Christina Isakson**, Metodutveckling för uppföljning av myndighetsbeslut. En studie och utveckling av uppföljningsinstrument inom äldre- och handikappomsorg.

- Arbetsrapport 8:2005 **Annelie Gullström & Eva-Lena Lundberg**, Dansens betydelse för personer med en demensdiagnos. En studie inom äldreomsorgen i Linköping.
- Arbetsrapport 9:2006 **Sara Wilhelmsson**, "Senior Service" Från planeringsstyrd till efterfrågestyrd vård och omsorg. Ett projekt inom Trägårn's hemtjänstområde
- Arbetsrapport 10:2006 **Eva Hulth, Anna-Karin Jern, Bo Lundén, Bo Mörling**, Trygghetsboende i Motala kommun. Blev det som det var tänkt?
- Arbetsrapport 11:2007 **Lars Jonsson, Susanne Martinsson, Pernilla Öhlin**. Vi bor på landet. Lilla Åby Östergård, bostad med särskild service enligt LSS.
- Arbetsrapport 12:2008 **Helena Klöfver**, Nätverk som stöd för lärande och utveckling inom Kompetensstegen.

